

ระบบการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น

4.1 พัฒนาการและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น¹ของประเทศญี่ปุ่น

การศึกษาระบบและการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นไม่ว่าของประเทศใด มีความจำเป็นต้องศึกษาถึงพัฒนาการและโครงสร้างของการปกครององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศนั้น เพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อโครงสร้างภาษีท้องถิ่นและวิธีการในการจัดเก็บภาษี ซึ่งในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดพัฒนาการและโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่น ดังนี้

4.1.1 พัฒนาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาถึงพัฒนาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งมีผลกระทบต่อโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาษีท้องถิ่นในแต่ละส่วนท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่น เพื่อเป็นแนวคิดใหม่นำไปสู่การปรับปรุงระบบภาษีท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศไทย

4.1.1.1 การปกครองท้องถิ่นจากการฟื้นฟูเมจิถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง²

จุดเปลี่ยนสำคัญของการเมืองการปกครองญี่ปุ่นคือปี 1868 (พ.ศ.2411) ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของกระบวนการฟื้นฟูเมจิ (Meiji Restoration) และเป็นการปฏิรูปทางการเมืองการปกครองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น

¹ ในบทที่ 4 นี้ ใช้คำว่า “รัฐบาล” แทนคำว่า The National Government หมายถึง องค์กรที่ทำหน้าที่บริหารระดับประเทศในประเทศญี่ปุ่น และใช้คำว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” แทนคำว่า The Local Government หมายถึง องค์กรที่ทำหน้าที่บริหารระดับท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่น เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันในการเปรียบเทียบกับประเทศไทย

² The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2005, (www. mof.go.jp/english/tax/taxes2005e_pdf.), pp.1-3 (July 19 th,2005).

การปกครองญี่ปุ่นก่อนการฟื้นฟูเมจิ เป็นรูปแบบปกครองศักดินาที่รวมศูนย์อำนาจไปที่ผู้นำทางทหารที่เรียกว่า โชกุน โดยมีองค์จักรพรรดิเป็นประมุขสูงสุดแต่ในนามการปกครองท้องถิ่นญี่ปุ่นแบ่งออกเป็นหน่วยเล็ก ๆ จำนวนมาก เรียกว่า Han ซึ่งโดยทั่วไปจะมีขนาดเล็กกว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัด (Prefectures) ในปัจจุบัน ส่วนวิธีการปกครองก็เป็นลักษณะศักดินา คือ ปกครองโดยตระกูลขุนนางท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจเป็นอิสระจากรัฐบาลอย่างมาก ระบบปกครองท้องถิ่นแบบศักดินาดังกล่าว ถูกยกเลิกในปี 1871 (พ.ศ.2414) และแทนที่ด้วยการปกครองแบบจังหวัด ต่อมาในปี 1888 (พ.ศ.2431) ได้มีการแจกแจงการปกครองท้องถิ่นเพิ่มขึ้น มีการจัดตั้งนคร (Shi หรือ City) เมือง (Sho หรือ Town) และหมู่บ้าน (Son หรือ Village) โดยแบ่งตามขนาดและความหนาแน่นของประชากร ตลอดจนระดับการพัฒนาความเป็นเมือง กระทั่งในปี 1890 (พ.ศ.2433) จึงได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมโดยการจัดระบบจังหวัดเดิมเสียใหม่ให้เป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด (Prefectures) และแขวง (Counties) ผลของการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่น คือ ได้เกิดมีเมืองและหมู่บ้านที่รับรองโดยรัฐบาลเป็นจำนวนมากถึง 70,000 แห่งทั่วประเทศ แต่การปฏิรูปการปกครองหลังสงครามโลกครั้งที่สองก็ได้ค่อย ๆ ลดจำนวนเมืองและหมู่บ้านลงมา

สาเหตุที่ญี่ปุ่นจำเป็นต้องยกเลิกระบบศักดินาและหันมาปฏิรูปการปกครองทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้การปกครองท้องถิ่นในยุคนี้มีการรวมศูนย์อำนาจมาก ก็เพราะประเทศญี่ปุ่นกำลังเผชิญกับการคุกคามจากมหาอำนาจตะวันตกที่บังคับให้ญี่ปุ่นเปิดประเทศ ทำให้ญี่ปุ่นต้องเร่งรัดพัฒนาการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจของตนอย่างรีบด่วน จึงจำเป็นต้องยกเลิกการปกครองท้องถิ่นแบบศักดินา ซึ่งล้าหลังและไม่สามารถระดมสรรพกำลังเพื่อการพัฒนาประเทศได้อย่างพร้อมเพียง หันมาสู่การรวมอำนาจในส่วนกลาง เพื่อที่จะสามารถระดมกำลังคนและทรัพยากรไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างรวดเร็วให้ไล่ทันมหาอำนาจตะวันตกในที่สุด

4.1.1.2 การปกครองท้องถิ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สองถึงปี 2508³

เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่สองและถูกยึดครองโดยฝ่ายสัมพันธมิตร รัฐบาลญี่ปุ่นหลังสงครามได้ร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ สหรัฐอเมริกา ทำการปฏิรูป

³ S.R.Reed, Japanese Prefectures and Policy marking, (Pittsburgh: University of Pittsburgh press, 1986) p. 350

การเมืองการปกครองอย่างทั่วทุกด้าน โดยเนื้อหาหลัก คือ การทำให้โครงสร้างการปกครองของญี่ปุ่นทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นมีลักษณะประชาธิปไตยแบบเต็มรูปเพื่อจัดลัทธิทหารให้หมดสิ้นไปจากสังคมญี่ปุ่นและเป็นการป้องกันมิให้ญี่ปุ่นกลายเป็นมหาอำนาจทางทหารที่จะก่อสงครามได้อีกต่อไป

การปกครองท้องถิ่นญี่ปุ่นได้รับการปฏิรูปอย่างถาวร โดยเริ่มมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ตลอดจนได้มีบทบัญญัติให้รัฐธรรมนูญให้การคุ้มครองการปกครองส่วนท้องถิ่นอีกด้วย รัฐธรรมนูญญี่ปุ่นมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2490 โดยเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีบทบัญญัติว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นอย่างชัดเจนว่า องค์การรัฐระดับท้องถิ่นมีสิทธิบริหารทรัพย์สินกิจการภายในการปกครอง ตลอดจนมีสิทธิร่างกฎระเบียบของตนเองภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย รายละเอียดระบุในหมวดที่ 8⁴ เช่น

มาตรา 92 ระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรและการดำเนินงานของหน่วยปกครองท้องถิ่นต้องกำหนดเป็นกฎหมายโดยสอดคล้องกับหลักการปกครองตนเองของท้องถิ่น

มาตรา 93 หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีสภาเป็นองค์กรที่เสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และพนักงานท้องถิ่นต้องได้รับการเลือกตั้งโดยประชาชนในเขตชุมชนของตนตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 94 องค์กรปกครองท้องถิ่นมีสิทธิจัดการทรัพย์สิน ดำเนินกิจกรรมและบริหาร ตลอดจนออกกฎเกณฑ์หรือบทบัญญัติต่าง ๆ ได้ตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 95 รัฐสภาไม่อาจตรากฎหมายพิเศษเพื่อใช้กับองค์กรปกครองท้องถิ่นหน่วยใด หน่วยหนึ่งเป็นเฉพาะหากไม่ได้รับความเห็นชอบจากเสียงส่วนใหญ่ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงในเขตปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ได้รับขยายความโดยกฎหมายลูกที่ประกาศใช้ในปีเดียวกันคือ พระราชบัญญัติการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น (Local Autonomy Act , 1947) ซึ่งเป็นการวางรากฐานโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นของญี่ปุ่นในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นเพิ่มเติมอีกหลายครั้งด้วยการออกพระราชบัญญัติการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นฉบับใหม่ ๆ อีกหลายฉบับ แต่การปฏิรูปเหล่านี้ยังคงอาศัย

⁴ The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2005,
(www.mof.go.jp/english/tax/taxes2005e_pdf.), p.224 (July 19th, 2005).

โครงสร้างเดิมที่ระบุไว้ในปี 2490 เป็นหลัก ประการสำคัญคือ กฎหมายปี 2490 ระบุให้ การปกครองท้องถิ่นมีสองระดับคือ จังหวัด (Prefectures) และเทศบาล (Municipalities) สมาชิกสภาจังหวัด นายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาล ล้วนมาจากการเลือกตั้งในพื้นที่ ทั้งสิ้น นอกจากนี้กฎหมายฉบับดังกล่าวยังระบุรายละเอียดถึงองค์ประกอบการทำงาน ขอบข่าย ความรับผิดชอบ การเงินการคลังท้องถิ่น และความสัมพันธ์กับรัฐบาลอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นปี 2490 ได้ทำให้ การกระจายอำนาจทางการปกครองและการคลังไปสู่ท้องถิ่นอย่างมาก กระทั่งทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอำนาจและความเป็นอิสระอย่างสูง แม้ว่ากฎหมายจะยินยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงเขตทางภูมิศาสตร์ของเขตการปกครองท้องถิ่นได้ แต่ก็ห้ามมิให้มีการจัดตั้งเขตปกครองท้องถิ่นใหม่ขึ้นตลอดจนห้ามยุบเลิกเขตปกครองท้องถิ่นเดิมอีกด้วย

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในช่วงนี้ประกอบด้วยการเพิ่มอำนาจให้กับสภาท้องถิ่น (ทั้งสภาจังหวัดและสภาเทศบาล) ให้สามารถออกกฎระเบียบของตนเอง ตลอดจนมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นในตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ นอกจากนี้รัฐบาลก็ได้ถ่ายโอนงานบริหารหลายประการไปให้องค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น การป้องกันอัคคีภัย งานตำรวจ การบริหาร การศึกษาภาคบังคับ เป็นต้น

ในช่วงทศวรรษ 2490 การปกครองท้องถิ่นญี่ปุ่นเริ่มประสบปัญหาหลายประการ ที่สำคัญ คือ การที่องค์กรปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่ให้บริการท้องถิ่นมากมาย ทำให้มีรายรับไม่พอกับรายจ่าย แม้ว่าจะได้มีการปฏิรูประบบภาษี และมีการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นเพิ่มขึ้นก็ตาม รายรับก็ยังไม่เพียงพอ เป็นผลให้องค์กรปกครองท้องถิ่นจำนวนมากประสบภาวะขาดแคลนเงินทุนบริหาร ในปี 2496 จึงได้มีการออกกฎหมายปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นอีกครั้ง โดยให้มีการยุบรวมเทศบาล (Municipalities) ที่มีประชากรน้อยกว่า 8,000 คนเข้าด้วยกัน เพื่อลดจำนวนเทศบาลให้น้อยลง และเพิ่มขนาดเทศบาลให้ใหญ่ขึ้น เป็นผลให้เมืองและหมู่บ้านของญี่ปุ่นมีจำนวนลดลงถึงหนึ่งในสาม (ลดลงประมาณ 3,000 แห่งจากจำนวนกว่าหนึ่งหมื่นแห่งทั่วประเทศ) การเพิ่มขนาดเทศบาลสามารถแก้ปัญหการคลังท้องถิ่นได้บางส่วนเมื่อฐานการจัดเก็บภาษีในท้องถิ่น (จำนวนประชากร) ได้เพิ่มขึ้นมาก ขณะที่สามารถประหยัดรายจ่ายจากการดำเนินงานซ้ำซ้อนในเทศบาลขนาดเล็ก ๆ ได้ หลังจากนั้นก็ยังมีการปฏิรูปอีกหลายครั้ง ซึ่งทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีจำนวนลดลงเรื่อย ๆ

ในช่วงทศวรรษ 2500 การปกครองท้องถิ่นญี่ปุ่นมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น โดยหันมาเน้น การเสริมสร้างการประสานร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลกับองค์กรปกครองท้องถิ่น ได้มีการปรับปรุง และจัดตั้งหน่วยงานสาขาของรัฐบาลในระดับท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานสาขา รัฐบาลในระดับจังหวัด เพื่อเป็นองค์กรติดตามดูแลและประสานงานระหว่างรัฐบาลกับเทศบาล ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดนั้น

4.1.1.3 การปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นญี่ปุ่นปี 2508 และปี 2541

ประเทศญี่ปุ่นมีโครงสร้างการปกครองแบบรัฐเดี่ยว คือมีรัฐบาลที่มีอำนาจครอบคลุม กว้างขวาง และมีการปกครองท้องถิ่นที่ขึ้นกับรัฐบาล

รัฐบาลของญี่ปุ่นมีการปกครองในรูปแบบรัฐสภาที่มีพระจักรพรรดิเป็นประมุขและอยู่ เหนือการเมือง อำนาจอธิปไตยแบ่งออกเป็นรัฐสภาไดเอ็ต คณะรัฐมนตรี และศาลยุติธรรม โดยโครงสร้างหลัก ๆ ก็คล้ายคลึงกับประเทศเสรีประชาธิปไตยทั่วไป คือ รัฐสภาประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎรและสภาสูง นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าคณะรัฐมนตรีและเป็นผู้ได้รับเสียง สนับสนุนเกินกว่ากึ่งหนึ่งในรัฐสภา

รัฐธรรมนูญญี่ปุ่นกำหนดไว้อย่างเข้มงวดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ตลอดจน ให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการทรัพย์สินและกิจการภายในของตนได้อย่างอิสระ ตลอดจนสามารถออกกฎระเบียบต่าง ๆ ภายในกรอบที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้อีกด้วย ยิ่งกว่านั้น รัฐธรรมนูญยังมีบทบัญญัติคุ้มครองการปกครองท้องถิ่น โดยห้ามมิให้รัฐสภาผ่านกฎหมายที่ใช้ บังคับกับองค์กรปกครองท้องถิ่นแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นเฉพาะ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบ ตามกระบวนการทางกฎหมายจากประชาชนส่วนใหญ่ในเขตปกครองนั้น ๆ

การปกครองท้องถิ่นปัจจุบันอาศัยพื้นฐานการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นหลายครั้ง ตั้งแต่สิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง ที่สำคัญที่สุดคือ การออกพระราชบัญญัติการปกครองตนเอง ในระดับท้องถิ่นปี 2508 (Local Autonomy Act, 1965) การปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นครั้งล่าสุด เริ่มขึ้นในช่วงปี 2538 – 2541 และยังคงดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

4.1.1.4 การปกครองท้องถิ่นปัจจุบัน

ประเทศญี่ปุ่นมีพื้นที่ 377,819 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรประมาณ 126 ล้านคน ในปี 2540 การปกครองแบ่งออกเป็นสองระดับคือ ระดับชาติประกอบด้วยรัฐสภา คณะรัฐมนตรี

และระบบศาลยุติธรรม ในระดับท้องถิ่นประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด (Prefectures) และเทศบาล (Municipalities)

การกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นในญี่ปุ่น ทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบกว้างขวางมาก การกระจายอำนาจและหน้าที่ไปสู่ท้องถิ่นจะเห็นได้ชัดเจนที่สุดในกรณีของการศึกษา ดังจะเห็นได้ว่า อำนาจในการบริหารการศึกษาปัจจุบันอยู่ที่ระดับจังหวัด (Prefectures) ในขณะที่หน้าที่บริหารการประถมศึกษาและมัธยมต้นจะกระจายลงไปถึงระดับเทศบาล (Municipalities) อีกประการหนึ่งคือ ร้อยละ 95 ของครูในประเทศญี่ปุ่นจะเป็นพนักงานลูกจ้างขององค์กรปกครองท้องถิ่น นอกจากการศึกษาแล้ว องค์กรปกครองท้องถิ่นยังมีหน้าที่บริหารบริการสาธารณสุขและสวัสดิการสังคมอื่น ๆ อีกด้วย

หน้าที่ความรับผิดชอบในระดับท้องถิ่นแบ่งออกเป็นสามประเภทใหญ่ ๆ⁵ คือ

(1) การให้บริการสาธารณะ เช่น การศึกษาภาคบังคับ โรงพยาบาล การเคหะเคราะห์ การดูแลถนนหนทาง การบำบัดน้ำเสีย การเก็บขยะ น้ำประปา การดูแลสิ่งแวดล้อมและมลพิษ เป็นต้น

(2) กิจกรรมทางนิติบัญญัติ เช่น การออกกฎหมาย ระเบียบ หรือเทศบัญญัติ เพื่อควบคุมความปลอดภัยและสวัสดิการภายในชุมชน จัดการเลือกตั้งในท้องถิ่น การจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมเป็นรายได้ เป็นต้น

(3) หน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐบาล เช่น งานทะเบียนและสถิติ การบริหารทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เป็นต้น

4.1.2 โครงสร้างองค์กรปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น⁶

โครงสร้างการปกครองท้องถิ่นของญี่ปุ่น ประกอบด้วยสองระดับที่สำคัญ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (Prefectures) และเทศบาล (Municipalities) องค์กรปกครองท้องถิ่นที่แท้จริงคือ เทศบาล ในขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นเสมือนทั้งตัวแทนของรัฐบาลในการควบคุมดูแลท้องถิ่น และก็เป็นตัวกลางระหว่างรัฐบาลและเทศบาลอีกด้วย เทศบาลยังแบ่งออก

⁵ สมคิด เลิศไพฑูรย์, กฎหมายปกครองท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา 2547), น.143-144

⁶ The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2005, (www.mof.go.jp/english/tax/taxes2005e_pdf.), pp.224-225 (July 19th, 2005).

เป็นสามประเภท คือ นคร (Cities) เมือง (Towns) และเทศบาลชนบท (Rural Municipalities) โดยขึ้นอยู่กับขนาดประชากรและกิจกรรมหลัก (เช่น พาณิชยกรรม หรืออุตสาหกรรม) องค์กรเหล่านี้มีโครงสร้างการบริหารภายในและสถานภาพทางกฎหมายที่เหมือนกัน กรุงโตเกียว มีฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัดและอยู่ภายใต้กฎหมายพิเศษ แต่ก็มีโครงสร้างบริหารภายในที่เหมือนกับเทศบาลทั้งหลาย นครใหญ่ ๆ เช่น โตเกียวและเมืองอื่น ๆ ยังแบ่งย่อยลงเป็นเขตเทศบาลย่อย (Sub - Municipalities) อีกด้วย

ทั้งระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลจะมีโครงสร้างพื้นฐานที่เหมือนกัน คือ ประกอบด้วยฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ทั้งนี้ ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสภาเทศบาล ส่วนฝ่ายบริหารก็คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายกเทศมนตรีมีรายละเอียด ดังนี้

4.1.2.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด (Prefectures)

การปกครองท้องถิ่นในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของญี่ปุ่นมีทั้งหมด 47 จังหวัด แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

- (1) โทะ (To นครหลวง) มีอยู่แห่งเดียวคือ มหานครโตเกียว
- (2) โด (Do หรือ District เขต) มีอยู่แห่งเดียวคือ เกาะฮ็อกไกโด
- (3) ฟุ (Fu หรือ Urban Prefectures จังหวัดนคร) มี 2 แห่ง เป็นจังหวัดที่มีความเป็นเมืองสูงและมีพลเมืองหนาแน่นรองลงมาจากมหานครโตเกียว คือ เกียวโต และโอซากา
- (4) เคน (Ken หรือ Rural Prefectures จังหวัดชนบท) มี 43 แห่งทั่วประเทศ เป็นจังหวัดที่มีความเป็นเมืองน้อยกว่าฟุ และมีพลเมืองหนาแน่นน้อยกว่า

แม้ว่าจะมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดถึง 4 ประเภทที่มีความแตกต่างกันทั้งลักษณะความเป็นเมืองและความหนาแน่นของประชากร แต่ทุกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ยกเว้น กรุงโตเกียว) จะมีโครงสร้างภายในและอำนาจหน้าที่เหมือนกันโดยที่ภายในอาณาเขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จะถูกแบ่งออกเป็นเทศบาลจำนวนมากน้อยแตกต่างกันไป ส่วนกรุงโตเกียวนั้น มีการจัดการปกครองภายในที่เป็นพิเศษแตกต่างจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่น ๆ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความหลากหลายมาก เช่น กรุงโตเกียวมีขนาดเล็ก แต่มีประชากรถึง 12 ล้านคน (ข้อมูลวันที่ 31 มีนาคม 2549) รองลงมาคือ โอซากา มีพื้นที่ 2,000 ตารางกิโลเมตร และมีประชากร 8 ล้านคน ขณะที่ฮ็อกไกโดมีพื้นที่ถึง 80,000 ตารางกิโลเมตร แต่มีประชากรเพียง 7 แสนคน

โครงสร้างภายในขององค์การบริหารส่วนจังหวัด⁷ ได้แก่ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วย สมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงในพื้นที่ สมาชิกสภาจะคัดเลือกประธานสภา สมาชิกสภาและประธานสภาแต่ละคนมีวาระคราวละ 4 ปี จำนวนสมาชิกสภาแตกต่างกัน มีตั้งแต่ 40 ถึง 120 คน ตามจำนวนประชากรของจังหวัด หัวหน้าฝ่ายบริหารคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงในพื้นที่ และมีวาระคราวละ 4 ปี เช่นกัน

แม้ว่าผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดในด้านนโยบายการบริหาร แต่ผู้ว่าฯ ก็ยังถูกควบคุมดูแลจากรัฐบาลอย่างใกล้ชิดในกรณีที่ใช้อำนาจหน้าที่แทนรัฐบาล

หน้าที่ส่วนสำคัญขององค์การบริหารส่วนจังหวัด คือ เป็นตัวแทนทางการปกครองของรัฐบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงมีหน้าที่กำกับดูแลการบริหารของเทศบาลเป็นผู้ประสานงานความร่วมมือระหว่างเทศบาลต่าง ๆ ตลอดจนเป็นตัวกลางระหว่างรัฐบาลและเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดยังมีหน้าที่ให้บริการและบริหารงานที่เกินกว่าหน้าที่ของเทศบาลแต่ละแห่ง ได้แก่ การกำกับดูแลสถาบันการศึกษาระดับสูง การก่อสร้างและบำรุงรักษาถนนหลวง รวมทั้งกิจการตำรวจภายในองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล

การแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการปกครองตนเองในท้องถิ่นปี 2499 ทำให้รัฐบาลองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจเพิ่มมากขึ้น และทำหน้าที่ใกล้เคียงกับรัฐบาล ในขณะที่รัฐบาลองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำกับดูแลเทศบาล รัฐบาลก็กำกับดูแลรัฐบาลองค์การบริหารส่วนจังหวัดอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ เรื่องการเงินการคลัง นอกจากนี้ ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดบกพร่องต่อหน้าที่ในส่วนที่ทำแทนรัฐบาล รัฐบาลก็สามารถปลดผู้ว่าราชการจังหวัดได้ตามขั้นตอนของกฎหมาย

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดคือ การบริหารงานที่ครอบคลุมเกินกว่าเทศบาลจะกระทำได้ และเป็นหน่วยกลางประสานระหว่างรัฐบาลและเทศบาล ได้แก่⁸

⁷ Ibid, pp.225

⁸ ศุภชัย ศุภชลาศัยและคณะ, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ (ชุดโครงการวิจัยเรื่องการกระจายอำนาจทางการคลัง) โครงการที่ 1 เหตุผลและความจำเป็นของการกระจายอำนาจทางการคลัง(Rational for fiscal Decentralization), (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สวก.), 2545). น.3-24.

- (1) กิจการตำรวจ
- (2) ถนนหลวงระหว่างจังหวัด
- (3) แม่น้ำ ต้นน้ำลำธาร
- (4) การท่าเรือ
- (5) การเคหะสงเคราะห์
- (6) การวางผังเมือง
- (7) วิทยาลัยระดับมัธยมปลายและโรงเรียนเฉพาะทาง (เช่น โรงเรียนคนพิการ)
- (8) บริหารบุคคลสำหรับครูและพนักงานโรงเรียนประถมและมัธยมต้น
- (9) การอุดหนุนโรงเรียนเอกชนที่ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา
- (10) การให้ความช่วยเหลือและกู้ภัยสาธารณะ
- (11) สวัสดิการเด็กและผู้สูงอายุ
- (12) ศูนย์อนามัยจังหวัด
- (13) โรงพยาบาลจังหวัดการพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค
- (14) การจ้างงานและฝึกอบรมอาชีพ
- (15) การสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- (16) บริหารรัฐวิสาหกิจระดับเทศบาล

4.1.2.2 เทศบาล (Municipalities)

เทศบาลแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ ชิ (Shi หรือ City นคร) มาจิ (Machi หรือ Town เมือง) และมูระ (Mura หรือ Village หมู่บ้าน) โดยมีนคร 732 แห่ง เมืองและหมู่บ้าน 1,789 แห่ง รวมทั้งสิ้น 2,521 แห่ง (ข้อมูลวันที่ 31 มีนาคม 2548)⁹ การจัดประเภทขึ้นอยู่กับจำนวนประชากร อาชีพหลักของพลเมืองในท้องถิ่น ชิ หรือนคร ต้องมีพลเมืองไม่น้อยกว่า 50,000 คน และประชากรไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ประกอบอาชีพพาณิชย์ อุตสาหกรรม หรืออาชีพอื่นๆ ที่มีใช้เกษตรกรรม แต่ถ้านครแห่งใดมีประชากรเกินกว่า 50,000 คน ก็จะได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้เป็น “นครพิเศษ” (Designated Cities) โดยมีโครงสร้างการบริหารเหมือนนครทั่วไป แต่จะมีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมกว้างขวางกว่าใกล้เคียงกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (Prefectures) ปัจจุบัน

⁹ Statistic Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communications, Statistical Handbook (www.stat.go.jp) (July 25th, 2005)

มี “นครพิเศษ” อยู่ 12 แห่ง โดยส่วนใหญ่จะมีประชากรเกินกว่า 1 ล้านคน ส่วนเมืองและหมู่บ้าน จะมีประชากรไม่เกิน 50,000 คน ทั้งนี้ หมู่บ้านมีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

เทศบาลท้องถิ่นเหล่านี้มีความแตกต่างหลากหลายกันอย่างมากทั้งในแง่ขนาดพื้นที่ และจำนวนประชากร ตั้งแต่เทศบาลที่มีพื้นที่เล็ก ๆ ไม่กี่ตารางกิโลเมตรขึ้นไปถึงเทศบาลที่มีพื้นที่ ถึง 1,400 ตารางกิโลเมตร และประชากรเพียงไม่กี่ร้อยคนขึ้นไปถึง 3 ล้านคน

โครงสร้างหน้าที่ของเทศบาลญี่ปุ่นปัจจุบันถูกกำหนดโดยกฎหมายว่าด้วยการปกครองตนเองในท้องถิ่น ปี 2490¹⁰ ซึ่งร่างขึ้นภายใต้บทบัญญัติหมวด 8 แห่งรัฐธรรมนูญ

ตามกฎหมายดังกล่าว เทศบาลมีหน้าที่สองด้าน คือ การบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นและการปกครองบังคับใช้กฎหมายของรัฐ

การบริการสาธารณะท้องถิ่น ได้แก่ การบริการการคลังเทศบาล การเคหะชุมชน (แต่การวางผังเมือง เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการก่อสร้าง) การก่อสร้างและซ่อมแซมถนน สะพานในส่วนที่อยู่นอกเหนือความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด สร้างและบริหาร โรงพยาบาลและศูนย์อนามัย การจัดเก็บขยะมูลฝอย สถานธนาทุนเคราะห์ของรัฐ สถาบันการศึกษา ตลอดจนรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ส่วนตำรวจ เป็นอำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ยกเว้นในบางเรื่องที่รัฐบาลมีอำนาจโดยตรง

องค์กรตัวแทนมหาชนในระดับเทศบาล คือ สภาเทศบาลที่มาจากการเลือกตั้ง สภาเทศบาลมีขนาดเล็กสุดประกอบด้วยสมาชิกสภา 12 คน และมากที่สุดถึง 120 คน สำหรับ สภาเทศบาลนครโตเกียว ทั้งสมาชิกสภาและประธานสภา มีวาระคราวละ 4 ปี

สภาเทศบาลมีหน้าที่หลัก คือ การพิจารณางบประมาณ จัดเก็บภาษี ค่าธรรมเนียม และค่าเช่าจากทรัพย์สินของเทศบาล กระทำนิติกรรม ซื้อและขายทรัพย์สินสาธารณะ รับรองบัญชี การใช้จ่ายและรายรับของเทศบาล ควบคุมกิจกรรมขององค์กรสาธารณะที่อยู่ในเขตพื้นที่ ของเทศบาลผ่านและแก้กฎหมายระเบียบต่าง ๆ ว่าด้วยกิจกรรมของเทศบาล ส่วนใหญ่แล้ว วาระและมติต่าง ๆ จะถูกเสนอต่อสภาเทศบาลโดยนายกเทศมนตรี เทศบาลจะมีคณะกรรมการ ประจำ (นัยหนึ่ง สำนักงานเลขานุการ) ทำหน้าที่ศึกษาและเตรียมประเด็นวาระต่าง ๆ ให้แก่ การประชุมสภาเทศบาล

นายกเทศมนตรีได้มาจากการเลือกตั้ง โดยมีวาระคราวละ 4 ปี เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ของเทศบาลและเป็นผู้ประสานงานต่าง ๆ ของเทศบาล นายกเทศมนตรีมีอำนาจเรียกประชุม สภาเทศบาลและเสนอเรื่องเข้าสู่วาระการประชุม แม้ว่านายกเทศมนตรีจะมีอำนาจและความเป็น

¹⁰ The Local Autonomy Law (17 April 1947; Law No.67)

อิสระสูง แต่ในทางนิตินัยแล้ว สภาเทศบาลมีอำนาจลงมติไม่ไว้วางใจนายกเทศมนตรีได้ ซึ่งในกรณีดังกล่าว นายกเทศมนตรีจะต้องลาออกหรือยุบสภาเทศบาลเพื่อเลือกตั้งใหม่ ในหลายกรณี ประธานสภาเทศบาล หรือหัวหน้าสำนักเลขานุการสภา มักจะเป็นนักการเมืองจากพรรคฝ่ายตรงข้าม แต่มีน้อยครั้งมากที่ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารจะลุกลามไปถึงขั้น ยุบสภาหรือลงมติไม่ไว้วางใจดังกล่าว

นอกจากการบริหารงานไปตามนโยบายที่ผ่านสภาเทศบาลแล้ว นายกเทศมนตรียังมีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลและองค์กรสาธารณะต่าง ๆ (Agency Delegation) ในกรณีเหล่านี้ รัฐบาลจะเป็นผู้ควบคุมดูแลนายกเทศมนตรีโดยตรง โดยที่สภาเทศบาลจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้อง

คณะทำงานของนายกเทศมนตรีประกอบด้วย ผู้ช่วย สมุหบัญชี และคณะกรรมการเทศบาลที่มีหน้าที่ดูแลกิจการต่าง ๆ เช่น การศึกษา และการเลือกตั้ง คณะกรรมการการศึกษาประกอบด้วยกรรมการ 5 คน ส่วนคณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยกรรมการ 5 คน สำหรับเทศบาลขนาดใหญ่ และกรรมการ 3 คน สำหรับเทศบาลขนาดเล็ก กรรมการเหล่านี้ก็คือ ประชาชนในเขตเทศบาล ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยนายกเทศมนตรีและรับรองรายชื่อโดยสภาเทศบาล

อำนาจการควบคุมจากรัฐบาลที่มีต่อเทศบาลขึ้นอยู่กับว่า กิจกรรมใดเป็นของเทศบาล โดยเฉพาะและกิจกรรมใดเป็นการกระทำแทนรัฐบาล ในกิจกรรมที่เป็นของเทศบาลโดยเฉพาะนั้น รัฐบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจควบคุมแทรกแซงน้อยมาก อย่างไรก็ตามกิจกรรมท้องถิ่นที่สำคัญ เช่น การเปลี่ยนชื่อเทศบาล การกู้ยืมสาธารณะระยะยาว และการร่วมมืออย่างเป็นทางการระหว่างเทศบาลด้วยกันในภูมิภาค เป็นต้น จะต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานที่เหนือกว่า เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือรัฐบาล ส่วนกิจกรรมที่เทศบาลกระทำแทนรัฐบาลนั้นจะมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ควบคุมดูแล

นายกเทศมนตรีมีอำนาจปลดเจ้าหน้าที่สุสานละเลยต่อหน้าที่หรือใช้อำนาจเกินขอบเขต แต่ในด้านการเงินการคลังแล้ว รัฐบาล (โดยผ่านองค์การบริหารส่วนจังหวัด) มีอำนาจควบคุมค่อนข้างมาก ถ้าเทศบาลได้รับเงินอุดหนุน (Subsidies) จากรัฐบาลหรือใช้อำนาจแทนรัฐบาล ผู้ดูแลควบคุมเทศบาลก็คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด (Provincial Governor) และรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมให้เทศบาลใช้เงินอุดหนุนไปตามจุดประสงค์ที่กำหนด หรือให้การดำเนินงานของเทศบาลเป็นไปตามกฎหมายของรัฐบาล นอกจากนี้ เทศบาลยังต้องถูกตรวจสอบบัญชีโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (Central Audit Board) ตลอดจนเสนอรายงานต่าง ๆ ตามที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือรัฐบาลต้องการ

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลจะจำกัดขอบเขตอยู่ที่งานบริหารที่สามารถกระทำได้ในระดับเขตเทศบาล โดยส่วนใหญ่เป็นการให้บริการสาธารณะโดยตรงแก่ประชาชน ได้แก่¹¹

- (1) การป้องกันอัคคีภัย
- (2) งานทะเบียนราษฎร
- (3) งานทะเบียนบ้านและผู้อยู่อาศัย
- (4) งานทะเบียนคนต่างด้าว
- (5) การบริหารผังเมือง
- (6) แหล่งน้ำระดับชุมชน (คลอง ลำธาร แม่น้ำ)
- (7) ถนนภายในเขตเทศบาล
- (8) การทำเรือท้องถิ่น
- (9) เคหะสงเคราะห์
- (10) การระบายน้ำและการบำบัดน้ำเสีย
- (11) การรักษาสิ่งแวดล้อมชุมชน (ประสานกับรัฐบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด)
- (12) การศึกษาระดับอนุบาล ประถม และมัธยมต้น
- (13) การบรรเทาสาธารณภัยระดับชุมชน
- (14) สวัสดิการเด็ก คนชรา และคนพิการ
- (15) ศูนย์เด็กเล็กภาคกลางวัน (Day – Care - Centres)
- (16) ศูนย์อนามัยแม่และเด็ก
- (17) โรงพยาบาลและคลินิกชุมชน
- (18) การฃาปนกิจ
- (19) การประกันสุขภาพ (ประสานกับรัฐบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด)
- (20) การประกันสังคม ประกันการว่างงาน ประกันอุบัติเหตุ (ทำงานทะเบียนแทนรัฐบาล)
- (21) กองทุนบำเหน็จบำนาญทั้งรัฐและเอกชน (ทำงานทะเบียนแทนรัฐบาล)
- (22) การประปา
- (23) การกำจัดขยะมูลฝอย (ประสานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด)
- (24) ศูนย์อนามัยชุมชน
- (25) การปรับปรุงที่ดินเพื่อการเกษตร (เทศบาลในเขตเกษตรกรรม)

¹¹ ศุภภัช ศุภชลาศัยและคณะ, อ้างอิงแล้วเชิงอรรถที่ 8

(26) การพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค (ประสานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด)

(27) การบรรเทาสาธารณภัย (แผ่นดินไหว น้ำท่วม โดยประสานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด)

4.1.2.3 องค์กรปกครองท้องถิ่นพิเศษ¹²

นอกจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลแล้ว การปกครองท้องถิ่นญี่ปุ่นยังมีรูปแบบการบริหารงานท้องถิ่นลักษณะพิเศษอีก 2 ประเภทคือ สหกรณ์องค์กรปกครองท้องถิ่น และแขวงสาธารณะสมบัติ

สหกรณ์องค์กรปกครองท้องถิ่น (Cooperatives of Local Authorities) มีจำนวน 2,800 แห่งทั่วประเทศ เป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างเทศบาลหลาย ๆ แห่งเพื่อดำเนินโครงการหรือให้บริการร่วมกัน เพื่อประโยชน์ในเชิงประสิทธิภาพและประหยัด เช่น กิจการโรงเรียน โรงพยาบาล การประปา ซึ่งให้บริการครอบคลุมเทศบาลหลายแห่งที่อยู่ใกล้เคียงกัน

แขวงสาธารณะสมบัติ (Property Wards) มีจำนวนประมาณ 4,000 แห่งทั่วประเทศ เป็นเขตปกครองท้องถิ่นพิเศษที่ครอบคลุมเหนือดินแดนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเทศบาลหลาย ๆ แห่ง เพื่อบริหารสาธารณะสมบัติที่มีขอบเขตเกินกว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเทศบาล เช่น การบริหารวนอุทยาน ป่าสงวน ทุ่งหญ้าสาธารณะ เป็นต้น

4.1.2.4 การปกครองท้องถิ่นมหานครโตเกียว

มหานครโตเกียวมีฐานะเป็นเมืองหลวงของญี่ปุ่น และมีสถานภาพเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด (Prefecture) แต่มีโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นภายในที่แตกต่างไปจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่น ๆ นั่นคือ ในขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่น ๆ จะแบ่งย่อยเป็นเทศบาล (Municipalities) แต่โตเกียวจะแบ่งย่อยออกเป็นแขวง (Ku หรือ Wards) มีจำนวนทั้งหมด 23 แขวง นอกจากนี้มหานครโตเกียวยังประกอบด้วยนคร (City) 27 แห่ง เมือง (Town) 5 แห่ง และหมู่บ้าน (Village) อีก 8 แห่ง เขตปกครองย่อย ๆ เหล่านี้มีพื้นที่และบริการครอบคลุมประชากรทั้งสิ้น 12 ล้านคน

¹² Jichi Sogo Center, Japanese Local Administration System, (Tokyo: Jichi Sogo Center, 1995) pp.33-43

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดโตเกียวมีอำนาจหน้าที่ค่อนข้างกว้างมากในการกำกับดูแลแขวงทั้ง 23 แห่ง ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจด้านการตำรวจ การกำจัดขยะมูลฝอย การป้องกันสิ่งแวดล้อม โรงพยาบาลขนาดใหญ่ และโรงเรียนระดับมัธยมต้น และมัธยมปลาย นอกจากนี้ยังมีอำนาจจัดเก็บภาษีท้องถิ่นภายใน 23 แขวง สามารถออกพันธบัตรเพื่อระดมเงินมาใช้จ่ายได้เอง ตลอดจนยังได้รับเงินสนับสนุนจำนวนมากจากรัฐบาล เช่นเดียวกับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่น ๆ อีกด้วย องค์การปกครองจังหวัดโตเกียวมีสภามหานคร (Metropolitan Assembly) ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงและมีฝ่ายบริหาร คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงเช่นกัน

สภามหานครโตเกียวทำหน้าที่เป็นองค์กรนิติบัญญัติของจังหวัด ให้ความเห็นชอบนโยบายและคอยกำกับดูแลการทำงานของฝ่ายบริหาร ตลอดจนสามารถออกกฎหมายบังคับใช้ภายในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอีกด้วย การทำงานของสภามหานครนั้น แบ่งเป็น คณะกรรมาธิการหลายชุด เช่น คณะกรรมาธิการประจำ การเงิน การศึกษา สิ่งแวดล้อม การตำรวจ อัคคีภัย การเคหะ เป็นต้น เพื่อคอยกำกับดูแลและตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารในด้านต่าง ๆ สภามหานครโตเกียวมีอำนาจหน้าที่หลายด้าน ได้แก่

(1) ให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบต่อกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนกฎหมายงบประมาณ

(2) แก้ไขและยกเลิกกฎหมายและกฎระเบียบ

(3) เลือกตั้งประธานสภาและรองประธานสภา รับรองตำแหน่งบริหารที่แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด เช่น รองผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าฝ่ายบัญชี กรรมการการศึกษา เป็นต้น

(4) เสนอข้อคิดเห็นและคำร้องเรียนจากประชาชนในเขตจังหวัดโตเกียวไปยังฝ่ายบริหาร

(5) ตรวจสอบบัญชีฝ่ายบริหาร

(6) ตรวจสอบและสอบสวนการทำงานของฝ่ายบริหาร โดยมีอำนาจสั่งการให้บุคคลมาให้การเป็นพยาน

(7) ประชุมสภาด้วยจำนวนสมาชิกสภาไม่ต่ำกว่า 2 ใน 3 และลงมติด้วยเสียงไม่ต่ำกว่า 3 ใน 4 ของผู้เข้าประชุมเพื่อไม่ไว้วางใจผู้ว่าราชการจังหวัด ขณะเดียวกันผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องยุบสภาภายใน 10 วันหรือพ้นจากตำแหน่ง

การเลือกตั้งสมาชิกสภามหานคร เป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากเขตเลือกตั้งทั้งหมด 42 เขต เขตละ 1 – 8 คน โดยขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรในแต่ละเขต เมื่อได้รับเลือกแล้วจะมีวาระคราวละ 4 ปี กฎหมายกำหนดให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดโตเกียวมีจำนวนตายตัวคือ 127 คน ที่ประชุมสภามหานครเลือกประธานสภาและรองประธานสภา ซึ่งทำหน้าที่บริหารงานประชุมทั้งหมด รวมทั้งเป็นประธานในที่ประชุมสภา ตลอดจนดูแลกิจการของสภาให้เป็นไปตามกฎระเบียบและความเรียบร้อย สภามหานครมีสำนักงานประจำของตนคือ สำนักงานเลขาธิการสภามหานคร ประธานและรองประธานสภามีวาระคราวละ 4 ปี

แขวงภายใต้องค์การบริหารส่วนจังหวัดโตเกียวมีลักษณะคล้ายกับเทศบาลในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่น ๆ คือ มีสภาแขวงที่มาจากการเลือกตั้งภายในท้องถิ่น มีหัวหน้าฝ่ายบริหารเป็นนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง ประมาณครึ่งหนึ่งของงบประมาณรายรับแขวงเป็นเงินภาษีท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บแล้วจัดสรรมาให้แขวงต่าง ๆ ภาษีที่แขวงจัดเก็บได้เอง ได้แก่ ภาษีรายได้จากผู้มีถิ่นที่อยู่ภายในแขวงนั้น ภาษีสรรพสามิตบุหรี่ (โดยครึ่งหนึ่งของภาษีบุหรี่ต้องส่งให้แก่รัฐบาล)

4.2 โครงสร้างภาษีท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น

หากพิจารณาภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่นแล้ว จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่นค่อนข้างสูง นับตั้งแต่ครั้งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ส่วนหนึ่งแล้วเป็นผลมาจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1947 ในส่วนที่ว่าด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยบทบัญญัติมาตรา 92-95 ได้ให้หลักประกันว่า การบริหารงาน ท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นจะต้องเป็นไปตามหลักประกันความอิสระของท้องถิ่น และมีอิสระในการบริหารงานและจัดการทรัพย์สินของตนเอง รวมทั้งยังบัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมี ผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และประการสำคัญ หากว่ารัฐบาลจะออกกฎหมายใด ๆ ก็ตาม ที่ส่งผลต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายฉบับนั้นต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย

อย่างไรก็ดี นอกจากกฎหมายรัฐธรรมนูญจะได้ให้หลักประกันความเป็นอิสระแล้วกฎหมายสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของท้องถิ่น ก็ยังมีส่วนเอื้อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของญี่ปุ่นมีขอบเขตภารกิจที่กว้างขวางและมีความเป็นอิสระตามสมควร โดยกฎหมายสำคัญ ๆ ที่มีผลบังคับในปัจจุบัน ได้แก่

(1) The Local Autonomy Law (ประกาศใช้เมื่อวันที่ 17 เมษายน ค.ศ.1947) กฎหมายฉบับนี้ จะเป็นการกล่าวถึงประเภทและการจัดโครงสร้างของการปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น รวมไปถึงการบริหารงานและการจัดความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับรัฐบาล

(2) The Local Finance Law (ประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม ค.ศ.1948) กฎหมายฉบับนี้ เป็นกฎหมายที่กล่าวถึงหลักการสำคัญในการบริหารจัดการการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล และองค์กรส่วนท้องถิ่นในมิติทางด้านการคลัง

(3) The Local Tax Law (ประกาศใช้เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ.1950) กฎหมายฉบับนี้จะเป็นการกล่าวถึง หลักเกณฑ์พื้นฐานต่าง ๆ ที่สำคัญเกี่ยวกับภาษีของท้องถิ่น อาทิ ประเภทภาษีของท้องถิ่น ฐานและอัตราในการจัดเก็บ เป็นต้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นมีแหล่งรายได้ที่สำคัญอยู่ด้วยกัน 4 แหล่ง¹³ อันได้แก่

1) ภาษีท้องถิ่น (Local Tax)

ภาษีของท้องถิ่นยังมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะภาษีประเภทนี้เป็นภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดหามาได้เอง มิได้เป็นการรับเงินอุดหนุนจากราชการส่วนกลาง หรือกู้ยืมจากแหล่งอื่น ๆ ซึ่งมีกฎหมาย The Local Tax Law 1950 กำหนดกรอบการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ภาษีอุดหนุนให้แก่ท้องถิ่น (Local Allocation Tax)

ภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นภาษีที่มีการริเริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954 โดยในปัจจุบันยังไม่มีเปลี่ยนแปลงแนวทางในการจัดเก็บภาษีประเภทนี้

โดยข้อเท็จจริงแล้ว ต้องยอมรับว่าความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองซึ่งมีประชากรและย่านธุรกิจตั้งอยู่ในพื้นที่อย่างหนาแน่น ย่อมมีรายได้มากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตชนบทซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ดังนั้น ภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วน

¹³ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปรับปรุงโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาผู้แทนราษฎร, รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2546.), น.133.

ท้องถิ่นจึงมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการลดช่องว่างระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะทางด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีทรัพยากรทางด้านการศึกษาที่จำกัด นอกจากนั้นภาษีประเภทนี้ยังมีเป้าหมายเพื่อเป็นการอุดหนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นให้บรรลุตามภารกิจที่กฎหมายได้กำหนดไว้

ภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นมีวัตถุประสงค์ ตามที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้น ในการจัดสรรภาษีประเภทนี้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐบาลจึงไม่เข้ามาควบคุมและกำกับการใช้จ่ายเงินภาษีนี้ของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะตัดสินใจและดำเนินการเพื่อใช้จ่ายเงินภาษีนี้ได้โดยอิสระ เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าภาษีประเภทนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็คือ รูปแบบหนึ่งของการให้เงินอุดหนุนทั่วไปแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (General Grant)

ภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการจัดสรรภาษีที่รัฐบาลกลางจัดเก็บจากแหล่งต่าง ๆ เป็นไปตาม The Local Allocation Tax Law 1950 อันได้แก่ ภาษีรายได้ส่วนบุคคล (Individual Income Tax) ภาษีสุรา (Liquor Tax) และภาษีรายได้ธุรกิจ (Corporate Income Tax) ภาษีการบริโภค (Consumption Tax) และภาษีบุหรี่ (Tobacco Tax) อย่างไรก็ตาม ภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภททั่วไป (Regular Local Allocation Tax) ซึ่งเป็นภาษีที่รัฐบาลอุดหนุนให้แก่ท้องถิ่นต่าง ๆ ตามปกติ ภาษีประเภทนี้คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 94 ของภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด และประเภทที่สอง คือ ภาษีอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทพิเศษ (Special Local Allocation Tax) ภาษีประเภทนี้ จะเป็นภาษีที่อุดหนุนแก่ท้องถิ่นเป็นกรณีพิเศษ เช่น ในกรณีที่ท้องถิ่นใดต้องประสบปัญหาภัยธรรมชาติ ซึ่งลำพังแต่เพียงภาษีอุดหนุนตามปกติอาจไม่พอเพียง โดยภาษีในลักษณะที่ 2 นี้ จะมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 6 เท่านั้น

3) ภาษีที่รัฐโอนให้แก่ท้องถิ่น (Local Transfer Tax)

ภาษีที่จัดเก็บในระดับชาติ และมีการจัดการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น นอกเหนือเงินภาษีอุดหนุนแล้ว ภาษีอีกประเภทหนึ่งที่มีการจัดเก็บโดยรัฐบาลและมีการจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็คือ ภาษีที่รัฐโอนให้แก่ท้องถิ่น (Local Transfer Tax) ภาษีประเภทนี้เป็นภาษีที่แตกต่างไปจากภาษีที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ภาษีประเภทแม้ว่ารัฐบาลเป็นผู้จัดเก็บ แต่เมื่อมีการจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นแล้ว จะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่แน่นอนในการใช้จ่ายเงินภาษีนั้น โดยภาษีที่รัฐโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะประกอบไปด้วย

3.1) รายได้จากการจัดเก็บภาษีถนนท้องถิ่น (Local Road Tax) ทั้งหมด

3.2) รายได้ครึ่งหนึ่งของภาษีน้ำมัน (Petroleum Gas Tax)

3.3) รายได้ 2 ใน 13 ของภาษีเชื้อเพลิงการบิน (Aviation Fuel Tax)

3.4) รายได้ 1 ใน 3 ของภาษีระวางพาหนะที่มีเครื่องยนต์ (Motor Vehicle Tonnage Transfer Tax)

3.5) รายได้ทั้งหมดของภาษีระวางพิเศษ (Special Tonnage Dues)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ภาษีที่รัฐโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ จะแตกต่างจากภาษีที่รัฐจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะภาษีประเภทนี้จะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ ดังนั้น ภาษีที่จัดเก็บจากน้ำมัน เช่น ภาษีถนนท้องถิ่น หรือภาษีเชื้อเพลิงการบิน รัฐบาลอาจกำหนดให้รายได้จากภาษีเหล่านั้นต้องนำไปเพื่อการบำรุงถนน หรือท่าอากาศยานที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น หรือในกรณีของภาษีระวางพิเศษก็อาจจะถูกกำหนดให้ใช้ไปเพื่อการสร้างและพัฒนาท่าเรือในพื้นที่เช่นนี้ เป็นต้น

4) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง (Central Government Subsidies)

นอกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านการคลังจากรัฐบาลในรูปของการจัดสรรภาษีแล้ว รัฐบาลยังให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปของเงินอุดหนุน (Central Government Subsidies) โดยตรงอีกด้วย โดยเงินอุดหนุนของรัฐบาลที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ ประเภทแรก ได้แก่ เงินอุดหนุนตามกฎหมาย สำหรับเงินอุดหนุนประเภทนี้เป็นการให้เงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการใช้จ่ายในกิจกรรมบางประเภทที่ราชการส่วนกลางมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ โดยเงินจำนวนนี้ส่วนใหญ่มักจะเป็นการให้เงินอุดหนุนแก่ท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมด้านการศึกษา โครงสร้างบริการสาธารณะต่าง ๆ รวมทั้งงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ เป็นต้น ประเภทที่สอง เป็นการให้เงินอุดหนุนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในการดำเนินที่เป็นภารกิจของรัฐบาล แต่มอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการแทนราชการส่วนกลาง เช่น การดำเนินการเพื่อจัดการเลือกตั้งในระดับชาติ การจัดเก็บข้อมูลสถิติต่าง ๆ ในพื้นที่ เป็นต้น ประเภทที่สาม ได้แก่ การให้เงินอุดหนุนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการจูงใจให้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการสนองนโยบายเฉพาะบางเรื่องของรัฐบาล ดังนั้น เงินอุดหนุนจำนวนนี้ จึงเป็นไปตามนโยบายของราชการส่วนกลางเป็นสำคัญ

โดยรวมแล้วเงินอุดหนุนประเภทนี้ จึงนับได้ว่ามีความสำคัญเพราะจะเป็นการช่วยให้การดำเนินภารกิจต่าง ๆ ของท้องถิ่น มีระดับมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังเป็นเงินช่วยเหลือที่สำคัญที่สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ได้ โดยเฉพาะในสภาวะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประสบปัญหาภัยพิบัติตามธรรมชาติ เงินอุดหนุนประเภทนี้ จะเป็นส่วนที่รัฐบาลจัดสรรไปให้เพื่อใช้ในการฟื้นฟูสภาพทางกายภาพของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ในทางกลับกันต้องยอมรับว่าเงินอุดหนุนเหล่านี้ ย่อมเป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐบาลในการกำกับและควบคุมท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

อนึ่ง นอกเหนือจากเงินอุดหนุนของรัฐบาลที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ในปัจจุบันรัฐบาลยังคงให้เงินอุดหนุนอีกประเภทหนึ่งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั่นคือ เงินอุดหนุนประเภทพิเศษแก่ท้องถิ่น (Special Local Grants) โดยเงินอุดหนุนประเภทนี้ เป็นเงินอุดหนุนที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นการชดเชยปริมาณภาษีของท้องถิ่นที่ลดลงตั้งแต่ปี ค.ศ.1999 ตาราง 3 จำแนกประเภทรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่น คศ.2006

| ประเภทรายได้ | รายได้ (ร้อยล้านเยน) | (%) |
|--|----------------------|-------|
| ภาษีท้องถิ่น (Local Taxes) | 34,898 | 42.0 |
| ภาษีที่รัฐโอนให้แก่ท้องถิ่น (Local Transfer Tax) | 3,732 | 4.5 |
| เงินที่รัฐแบ่งให้ (Special Local Allocation) | 816 | 1.0 |
| ภาษีอุดหนุนให้แก่ท้องถิ่น (Local Allocation Taxes) | 15,907 | 19.1 |
| เงินอุดหนุน(National Subsidies) | 10,202 | 12.2 |
| พันธบัตรท้องถิ่น (Public Bonds) | 10,817 | 13.0 |
| ค่าธรรมเนียมและอากร (Fees and Charges) | 1,645 | 2.0 |
| รายได้จากแหล่งอื่นๆ (Miscellaneous) | 5,133 | 6.2 |
| รวม | 83,151 | 100.0 |

ที่มา : The Ministry of Finance, An Outline of Japanes Taxes 2006,

(www.mof.go.jp/English/tax/taxes 2006 eh_pdf)

อย่างไรก็ตาม ตามวิทยานิพนธ์จะเน้นศึกษาเฉพาะส่วน ภาษีท้องถิ่นในขอบเขตจำกัด
ดังนี้

ภาษีท้องถิ่น ถือเป็นแหล่งรายได้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น เพราะหากพิจารณาถึงสัดส่วนรายได้ (Revenue) ของท้องถิ่นแล้ว
จะเห็นได้ว่าภาษีท้องถิ่นเป็นแหล่งรายได้ของท้องถิ่นที่มีสัดส่วนสูงที่สุด กล่าวคือ รายได้จากภาษี
ของท้องถิ่นคิดเป็นสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 42 ของรายได้ทั้งหมดของท้องถิ่น

ภาษีของท้องถิ่นยังมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะภาษีประเภทนี้
เป็นภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดหามาได้เอง มิได้เป็นการรับเงินอุดหนุนจากราชการ
ส่วนกลาง หรือกู้ยืมจากแหล่งอื่น ๆ ซึ่งตามกฎหมายปกครองญี่ปุ่นนั้น ต้องยอมรับว่าได้ให้อิสระแก่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องของการจัดเก็บภาษีอยู่พอสมควร

การให้อิสระนี้สะท้อนออกมาให้เห็นได้ในสองประการ กล่าวคือ ประการแรก ระเบียบ
และกฎหมายต่าง ๆ อนุญาตให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะจัดเก็บภาษีได้สูงตาม
เขตอำนาจที่กระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร (The Ministry of Internal Affairs and
Communications) ได้กำหนดเอาไว้ นอกจากนั้น ประการที่สอง หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ใด ต้องการที่จะจัดเก็บภาษีประเภทอื่น ๆ ซึ่งอยู่นอกเหนือไปจากประเภทภาษีที่ได้มีการกำหนดไว้
ในกฎหมาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ยังสามารถที่จะขออนุมัติต่อรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกิจการภายในและการสื่อสารเพื่อขอจัดเก็บภาษีประเภทเหล่านั้นได้เป็นกรณีพิเศษอีก
ด้วย ซึ่งเท่าที่ผ่านมา ในปี ค.ศ.1997 มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวนมากถึง 20 แห่งที่ได้รับการ
อนุมัติให้สามารถจัดเก็บภาษีที่อยู่นอกเหนือข้อบัญญัติกฎหมายได้

กฎหมายที่กำหนดให้อำนาจท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษี ได้แก่ The Local Tax Law
ซึ่งมิได้เป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยตรงให้ประชาชนจ่ายภาษีตามกฎหมายฉบับนี้ เพียงแต่เป็น
กฎหมายที่บัญญัติขึ้น เพื่อรับรองสิทธิในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการ
จัดเก็บภาษีท้องถิ่นนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องออกเป็นกฎเกณฑ์หรือข้อบัญญัติ
เพื่อจัดเก็บภาษีจากประชาชนของตน อย่างไรก็ตามจะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่บัญญัติใน
กฎหมายแม่บทฉบับนี้ The Local Tax Law จะเป็นการกล่าวถึง หลักเกณฑ์พื้นฐานต่าง ๆ
ที่สำคัญเกี่ยวกับภาษีของท้องถิ่น อาทิ ประเภทภาษีของท้องถิ่น สฐานและอัตราในการจัดเก็บ
 เป็นต้น

สำหรับการจัดแบ่งภาษีท้องถิ่นนั้น สามารถที่จะแยกพิจารณาได้ออกเป็น 2 ระดับ กล่าวคือ ภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (Prefecture Taxes) และภาษีของเทศบาล (Municipal Taxes)

4.2.1 ภาษีท้องถิ่นในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (Prefecture Taxes)¹⁴

4.2.1.1 ภาษีเพื่อการอยู่อาศัย (Prefecture Inhabitants Tax)

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ภาษีเพื่อการอยู่อาศัยจะมีการแยกออกเป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มแรก ภาษีเพื่อการอยู่อาศัยที่จัดเก็บจากบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด การจัดเก็บภาษีจากบุคคลธรรมดานั้นจะคำนวณจากรายได้ทั้งหมดที่บุคคลมีก่อนหน้านั้น ซึ่งรวมถึงรายได้ประชากรต่อหัว เงินปันผล และผลกำไรจากเงินทุนที่มาจากการโอนหลักทรัพย์ต่าง ๆ ด้วยซึ่งบุคคลดังกล่าวต้องมีภูมิลำเนาแน่นอนในองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จัดเก็บภาษีในวันที่ 1 มกราคม ของทุกปี

กลุ่มที่สอง ภาษีเพื่อการอยู่อาศัยที่จัดเก็บจากนิติบุคคลที่สำนักงานตั้งอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยการเก็บภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของนิติบุคคลจะมีการคิดคำนวณจากฐานรายได้ของนิติบุคคลที่ได้แสดงในแบบการชำระภาษีต่อส่วนกลาง

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

(2.1) การคำนวณภาษีของบุคคลธรรมดานั้น จะคิดภาษีจากประชากรต่อหัว หรือจะคำนวณจากรายได้ทั้งหมดที่บุคคลมีก่อนหน้านั้น ซึ่งรวมถึงรายได้ประชากรต่อหัว เงินปันผล และผลกำไรจากเงินทุนที่มาจากการโอนหลักทรัพย์ต่างๆ

(ก) อัตราภาษีคิดต่อคน อยู่ที่ 1,000 เยน ต่อคนต่อปี

(ข) อัตราภาษีที่คิดจากฐานเงินได้จะมีอัตรามาตรฐานตามรายละเอียดในตารางดังต่อไปนี้

¹⁴ The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2006 .

(www. mof.go.jp/english/tax/taxes2006e_pdf.), p.230 (March 26th , 2007).

ตาราง 4 อัตราภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของบุคคลธรรมดา

| เงินได้ที่ต้องเสียภาษี (เยน) | อัตราภาษีที่จัดเก็บ |
|------------------------------|---------------------|
| ไม่เกิน 7,000,000 | 2% |
| เกินกว่า 7,000,000 ขึ้นไป | 3% |

ที่มา: The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2006 .

(www. mof.go.jp/english/tax/taxes2006e_pdf.), p.232 (March 26th, 2007).

(2.2) การคำนวณภาษีของนิติบุคคลนั้น จะคิดภาษีต่อหน่วยนิติบุคคลจะคำนวณจากจำนวนทุนและเงินทุนสำรอง โดยอัตราจะขึ้นอยู่กับจำนวนทุนและเงินทุนสำรองของนิติบุคคลนั้น หรือคำนวณจากรายได้หลังหักค่าใช้จ่าย โดยอัตราจะขึ้นรายได้ของนิติบุคคลนั้น

(ก) คิดต่อหน่วยนิติบุคคล มีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 รายละเอียดการเสียภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของนิติบุคคล

| จำนวนทุนบวกเงินทุนสำรอง | อัตรามาตรฐาน (เยน) |
|---|-----------------------|
| มากกว่า 5,000 ล้านเยน | 800,000 |
| มากกว่า 1,000 ล้านเยน แต่ไม่เกิน 5,000 ล้านเยน | 540,000 |
| มากกว่า 100 ล้านเยน แต่ไม่เกิน 1,000 ล้านเยน | 130,000 |
| มากกว่า 10 ล้านเยน แต่ไม่เกิน 100 ล้านเยน | 50,000 |
| ไม่เกิน 10 ล้านเยน | 20,000 |

ที่มา: The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2006 .

(www. mof.go.jp/english/tax/taxes2006e_pdf.), p.233 (March 26th, 2007).

(ข) จำนวนจากรายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วของนิติบุคคล มีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 6 อัตราภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของนิติบุคคล

| รายได้หลังหักค่าใช้จ่าย(เยน) | อัตราภาษีที่จัดเก็บ |
|------------------------------|---------------------|
| ไม่เกิน 10,000,000 | 0.8% |
| เกินกว่า 10,000,000 ขึ้นไป | 0.4% |

ที่มา: The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2006,

(www.mof.go.jp/english/tax/taxes2006e_pdf.), p.373 (March 26th, 2007).

(3) กำหนดเวลาชำระภาษี

(3.1) ภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของบุคคลธรรมดาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จะประเมินโดยเทศบาลพร้อมกับภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของเทศบาล โดยแบ่งออกเป็น 4 งวด คือ เดือนมิถุนายน, สิงหาคม, ตุลาคม และมกราคม

(3.2) ภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของนิติบุคคล ผู้เสียภาษีจะต้องยื่นแบบประเมินตนเอง ภายใน 2 เดือนนับแต่วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี

4.2.1.2 ภาษีการประกอบธุรกิจ (Enterprise tax)

ภาษีการประกอบธุรกิจเป็นภาษีที่จัดเก็บจากเงินได้ หรือกำไรที่ได้รับจากการประกอบการค้าหรืออุตสาหกรรม การที่ท้องถิ่นจัดเก็บภาษีการประกอบธุรกิจ เพราะมีสมมติฐานสำคัญที่ว่านิติบุคคลต่าง ๆ ที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ย่อมใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานตลอดจนบริการสาธารณะต่าง ๆ ที่จัดทำโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทางท่าเรือ การบริการด้านสุขภาพ หรือการควบคุมมลพิษ เป็นต้น ดังนั้น นิติบุคคลเหล่านี้ จึงจำเป็นต้องเสียภาษีการประกอบธุรกิจให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังนั้น โดยหลักการแล้วภาษีประเภทนี้ จึงให้ความสำคัญกับขนาดกิจการของนิติบุคคล องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะอาศัยเกณฑ์ด้านรายได้ของนิติบุคคลเป็นเกณฑ์หลักในการคำนวณ และจัดเก็บภาษีการประกอบธุรกิจ ทั้งนี้เพราะเงินได้เป็นตัวชี้วัดว่าหน่วยภาษีดังกล่าวได้ประกอบธุรกิจเท่าใดในระหว่างปีภาษีและหน่วยภาษีเหล่านั้นต่างก็เป็นผู้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคล

ธรรมดาหรือนิติบุคคลอยู่แล้ว องค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นสามารถใช้ฐานเงินได้ดังกล่าวมาคำนวณจัดเก็บภาษีได้

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษีการประกอบธุรกิจ

ภาษีการประกอบธุรกิจเป็นภาษีที่จัดเก็บจากนิติบุคคลที่ได้มีการตั้งสำนักงานอยู่ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น ๆ และบุคคลธรรมดาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจหรือประกอบอาชีพตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตาม กฎหมายกำหนดได้มีการยกเว้นการจัดเก็บภาษีการประกอบธุรกิจกับนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการทำป่าไม้และการทำเหมืองแร่ รวมทั้งให้มีการงดเว้นภาษีการประกอบธุรกิจแก่บุคคลธรรมดาที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมและการประมงหากว่ากิจการของบุคคลธรรมดาเหล่านั้นอาศัยเพียงแรงงานภายในครัวเรือนของตนเองเท่านั้น กล่าวโดยสรุปผู้มีหน้าที่เสียภาษีการประกอบธุรกิจ ได้แก่

(1.1) บุคคลธรรมดาที่ประกอบธุรกิจตามประเภทที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีประเภทกิจการ ดังนี้

(ก) บุคคลที่ประกอบธุรกิจประเภทที่ 1 ได้แก่ บุคคลที่ประกอบธุรกิจขายส่ง การเงิน สิ่งพิมพ์ ห้องถ่ายภาพ โรงแรมและร้านอาหาร ฯลฯ

(ข) บุคคลที่ประกอบธุรกิจประเภทที่ 2 ได้แก่ บุคคลที่ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม ปศุสัตว์และประมง ฯลฯ

(ค) บุคคลที่ประกอบธุรกิจประเภทที่ 3 ได้แก่ บุคคลที่ประกอบธุรกิจความเชี่ยวชาญทางการแพทย์

(1.2) นิติบุคคลต่าง ๆ ที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี¹⁵ สามารถที่จะแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลธรรมดาและภาษีที่จัดเก็บจากนิติบุคคล โดยในรายละเอียดแล้วสามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้คือ

(2.1) การกำหนดการเก็บภาษีธุรกิจจากบุคคลธรรมดา

การคำนวณภาษีที่บุคคลนั้นจำเป็นต้องเสียให้แก่ท้องถิ่นนั้น มาจากการหักกลบลบรายจ่ายที่จำเป็นออกจากรายรับซึ่งแบ่งแยกตามประเภทของการประกอบธุรกิจของบุคคลเหล่านั้น

(ก) บุคคลที่ประกอบธุรกิจประเภทที่ 1 ได้แก่ บุคคลที่ประกอบธุรกิจขายส่ง การเงิน สิ่งพิมพ์ ห้องถ่ายภาพ โรงแรมและร้านอาหาร ฯลฯ ต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 5

¹⁵ The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2006 .

(www.mof.go.jp/english/tax/taxes2006e_pdf.), p.233 (March 26th, 2007).

(ข) บุคคลที่ประกอบธุรกิจประเภทที่ 2 ได้แก่ บุคคลที่ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม ปศุสัตว์และประมง ฯลฯ ต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 4

(ค) บุคคลที่ประกอบธุรกิจประเภทที่ 3 ได้แก่ บุคคลที่ประกอบธุรกิจความเชี่ยวชาญทางการแพทย์ ต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 5

และบุคคลที่ประกอบอาชีพประเภทหมวด หมวดค้า จะต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 3

อย่างไรก็ตาม หากองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความต้องการหรือปัญหาทางด้านการคลัง องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจสามารถเพิ่มอัตราภาษีได้อีกไม่เกิน 1.1 เท่าของอัตราปกติ

(2.2) การคำนวณภาษีการประกอบธุรกิจที่เก็บจากนิติบุคคลจะคำนวณจากรายได้ และภาษีมูลค่าเพิ่มของนิติบุคคลนั้น อัตราจะขึ้นอยู่กับรายได้และภาษีมูลค่าเพิ่ม กล่าวคือเป็นไปตามประเภทของนิติบุคคลว่ารายได้ต่อปีที่นิติบุคคลได้รับเป็นอย่างไร

(3) การชำระภาษี

ภาษีการประกอบธุรกิจที่เก็บจากนิติบุคคลจะจัดเก็บโดยวิธีประเมินตนเอง กล่าวคือ นิติบุคคลต้องยื่นแบบประเมินภายใน 2 เดือน นับแต่วันปิดรอบบัญชี ส่วนภาษีการประกอบธุรกิจที่เก็บจากบุคคลธรรมดา เจ้าหน้าที่จะทำการประเมินภาษีโดยดูจากรายงานรายได้ของภาษีเงินได้ นิติบุคคล (ภาษีระดับประเทศ) การชำระภาษีจะแบ่งเป็นสองงวด ในเดือนสิงหาคมและเดือน ธันวาคม

4.2.1.3 ภาษีการบริโภคของท้องถิ่น (Local Consumption tax)

เป็นภาษีที่มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 1997 เพื่อใช้ทดแทนภาษีการบริโภคที่ได้รับการถ่ายโอน (Consumption Transfer Tax)¹⁶ โดยการใช้ภาษีประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญให้เป็นการสนับสนุนการกระจายอำนาจ และพัฒนาสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ภาษีการบริโภคของท้องถิ่นนี้

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือ บริษัทผู้ดำเนินธุรกิจ รวมถึงวิสาหกิจต่าง ๆ

¹⁶ เดิมภาษีประเภทนี้ท้องถิ่นจะได้รับจากการจัดสรรจากส่วนกลาง (Consumption Transfer Tax) แต่ต่อมาเมื่อปี ค.ศ. 1997 ท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดเก็บภาษีเองเพื่อเป็นนโยบายสนับสนุนการกระจายอำนาจ

(2) ฐานภาษี จะมีการจัดเก็บจากการเคลื่อนย้ายทุน และสินทรัพย์ต่าง ๆ ระหว่างพื้นที่ของบริษัทผู้ดำเนินธุรกิจ รวมถึงวิสาหกิจต่าง ๆ นอกจากนั้น ยังอาจรวมไปถึงการนำเข้าทุนหรือสินทรัพย์บางประเภทจากต่างประเทศเพื่อใช้ในการผลิตอีกด้วย

(3) อัตราภาษี จัดเก็บในอัตราร้อยละ 25 ของมูลค่าทุนและสินทรัพย์

(4) การประเมินและการชำระภาษี

จัดเก็บภาษีโดยวิธีการประเมินตนเอง กล่าวคือ ผู้เสียภาษีกรอกแบบประเมินรวมไปกับการประเมินภาษีการบริโภค (ภาษีสระดับประเทศ) ส่วนกำหนดชำระภาษีจะเป็นไปตามประกาศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมักจะกำหนดเวลาเดียวกับภาษีการบริโภค

4.2.1.4 ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Real Property Acquisition tax)

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

คือ ผู้ถือครองที่ดิน (Land) หรือบ้าน (Houses) ซึ่งสิทธิครอบครองนี้ ไม่รวมถึงการได้มาทางมรดก (Inheritance) หรือการรวมหรือการแยกกันของบริษัท (The Merger or Division of Corporations)¹⁷

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

ฐานภาษี คำนวณจากราคาประเมินมูลค่าที่ดินหรือบ้าน อัตราภาษีร้อยละ 4 อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2006 จนกระทั่งถึงวันที่ 31 มีนาคม 2009 หลังจากนั้น อัตราภาษีสำหรับบ้านและที่ดินลดลงเหลือร้อยละ 3 และสิ่งก่อสร้างอื่นที่ไม่ได้อยู่อาศัยอัตราภาษีลดลงเหลือร้อยละ 3.5 โดยการคำนวณภาษีจะขึ้นอยู่กับการประเมินของที่ดินหรือบ้านที่ครอบครองในขณะนั้น

การลดหย่อนภาษีอสังหาริมทรัพย์นั้นสามารถทำได้ในกรณีของการถือกรรมสิทธิ์ที่ดินหรือบ้านเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นที่อยู่อาศัย (Residential Purpose) โดยที่กฎหมายกำหนดว่าสำหรับบ้านใหม่ที่มีเนื้อที่ระหว่าง 50-240 ตารางเมตร จะได้รับการลดหย่อนภาษี โดยมีการปรับลดราคาประเมินของบ้านลง 12,000,000 เยน

อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บประเภทนี้จะได้รับยกเว้นเมื่อราคาประเมินที่ดินหรือบ้านมีมูลค่าต่ำกว่าอัตราที่กำหนด ซึ่งได้แก่อัตราต่ำกว่า 100,000 เยน ในกรณีของราคาที่ดิน ต่ำกว่า 230,000 เยน ในกรณีของราคาบ้านใหม่และต่ำกว่า 120,000 เยน ของบ้านที่มีใช้บ้านใหม่

¹⁷ The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2006 .
(www.mof.go.jp/english/tax/taxes2006e_pdf), pp.237-238 (March 26th, 2007).

(3) การชำระภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเป็นผู้ประเมินภาษีอสังหาริมทรัพย์ แล้วแจ้งการประเมินไปยังผู้ถือครองอสังหาริมทรัพย์ ส่วนกำหนดเวลาในการชำระภาษีจะเป็นไปตามข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

4.2.1.5 ภาษีบุหรี่ (Tobacco tax)

แม้ว่าในปัจจุบัน การรณรงค์เพื่องดการสูบบุหรี่ได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในหลายประเทศทั่วโลก อย่างไรก็ตามในกรณีของประเทศญี่ปุ่นนั้น การบริโภคยาสูบยังคงอยู่ในอัตราสูง การโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ยังคงมีให้เห็นทั่วไป รวมทั้งรัฐบาลเองก็ไม่มีท่าทีที่ชัดเจนเกี่ยวกับการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ส่วนหนึ่งแล้ว เป็นผลมาจากการที่ภาษีจากการขายบุหรี่ยังคงเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญทางหนึ่งของรัฐบาล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเอง¹⁸

สำหรับในส่วนของท้องถิ่นนั้น ภาษีจากบุหรี่จะมีการจัดเก็บทั้งในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

ในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภาษีบุหรี่จะถูกจัดเก็บจากผู้ผลิตและค้าส่งบุหรี่

(2) อัตราภาษี

อัตราที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บ คือ 1,074 เยนต่อปริมาณบุหรี่ 1,000 มวน (ส่วนของเทศบาล ภาษีบุหรี่จะถูกจัดเก็บจากผู้ผลิตและค้าส่งบุหรี่ในอัตรา 3,298 เยนต่อปริมาณบุหรี่ 1,000 มวน)¹⁹

(3) การจัดเก็บภาษี

โดยการประเมินตนเองกล่าวคือ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องจ่ายภาษีเมื่อสิ้นเดือน เพราะภาษีบุหรี่จัดเก็บจากฐานการขายในแต่ละเดือน

¹⁸ ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล, ระบบและรูปแบบการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น: กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯพมหานคร: วิทยาลัยพัฒนการปกครองท้องถิ่นสถาบันพระปกเกล้า, 2548), น.12-13.

¹⁹ The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2006 . (www. mof.go.jp/english/tax/taxes2006e_pdf.), p.238 (March 26th, 2007).

4.2.1.6 ภาษีการใช้สนามกอล์ฟ (Golf Course Utilization tax)

ในประเทศไทยกอล์ฟนับเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง แต่ทว่ากีฬาประเภทนี้ก็นับว่าเป็นกีฬาที่ผู้เล่นจะต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูงอย่างมากเช่นกัน ส่วนหนึ่งแล้วเป็นผลมาจากต้นทุนการสร้างสนามกอล์ฟแต่ละแห่งค่อนข้างสูง เพราะในประเทศไทยปัญหาการหาที่ดินขนาดใหญ่อาจทำได้ไม่มากนัก ทำให้ที่ดินขนาดใหญ่มักมีราคาแพง ดังนั้นผู้ประกอบการต้องเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้เล่นสูงตามไปด้วย

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

คือ ผู้เล่นกีฬา กอล์ฟ

(2) อัตราภาษี

อัตราที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรียกเก็บจากผู้เล่นกอล์ฟ คือ ผู้เล่นกอล์ฟแต่ละคนต้องชำระภาษีในการเข้าใช้สนามกอล์ฟในอัตราขั้นต่ำ 800 บาทต่อคนต่อวัน แต่ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเรียกเก็บได้ไม่เกิน 1,200 บาทต่อคนต่อวัน

(3) การจัดเก็บภาษี

ผู้ประกอบการสนามกอล์ฟจะเป็นผู้จัดเก็บจากผู้เล่น และจัดส่งให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัด อย่างไรก็ตาม หลังจากที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับแล้ว ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดยังต้องแบ่งภาษีประเภทนี้ให้แก่เทศบาลพื้นที่ ซึ่งสนามกอล์ฟนั้น ๆ ตั้งอยู่ในอัตรา 7 ใน 10 ส่วนด้วย

4.2.1.7 ภาษีรถยนต์ (Automobile tax)

การใช้รถยนต์ในประเทศไทยนั้น ถือเป็นสิ่งที่มีค่าใช้จ่ายสูง แม้ว่าราคารถยนต์ในประเทศไทยจะมีราคาถูกกว่าราคารถยนต์ในประเทศไทยอยู่มาก แต่ก็ยังมีค่าใช้จ่ายจำนวนมากเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการเสียภาษีการเสียเบี่ยประกัน การจ่ายค่าเช่าที่จอดรถ ฯลฯ ส่วนหนึ่งแล้วการที่เจ้าของรถยนต์ต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูงนั้น เป็นผลจากการที่รัฐบาลเอง ไม่ส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปใช้รถยนต์ส่วนบุคคล ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีพื้นที่ที่จำกัด กับทั้งรัฐบาลและท้องถิ่นเองก็ได้พยายามจัดระบบขนส่งมวลชนให้มีความทันสมัยและสะดวกสบายแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางอยู่แล้ว

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

คือ ผู้ที่เป็นเจ้าของรถยนต์ทุกคัน ทั้งที่เป็นนิติบุคคลผู้ประกอบการธุรกิจ หรือบุคคลธรรมดา ต้องเสียภาษีรถยนต์ประจำปีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

อัตราภาษีที่ต้องเสีย นั้น จะแตกต่างกันออกไป ตามความจุของเครื่องยนต์ ประเภทของรถยนต์ รวมถึงวัตถุประสงค์ในการใช้รถยนต์ ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้ว่าโดยอัตราขั้นต่ำแล้ว บุคคลธรรมดาที่ใช้รถยนต์ขนาดเล็ก ซึ่งมีความจุของกระบอกสูบเครื่องยนต์ต่ำกว่า 1 ลิตร ยังคงต้องจ่ายภาษีรถยนต์ประจำปีเป็นเงินจำนวนเกือบ 30,000 เยน

อย่างไรก็ดี อัตราภาษีที่ทางองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บสำหรับรถประเภทและขนาดต่าง ๆ นั้นสามารถสรุปได้ดังตารางดังต่อไปนี้

(2.1) อัตราภาษีสำหรับรถยนต์

ตาราง 7 อัตราภาษีสำหรับรถยนต์นั่ง

| ขนาดของเครื่องยนต์ | | วัตถุประสงค์ในการใช้งาน | |
|--------------------|-------------|-------------------------|-------------------------|
| ขนาดเกิน | ขนาดไม่เกิน | ใช้การค้า (เยน) | ไม่ใช้ในการค้า (เยน) |
| 6,000cc | | 40,700 | 111,000 |
| 4,500cc | 6,000cc | 27,200 | 88,000 |
| 4,000cc | 4,500cc | 23,600 | 76,000 |
| 3,500cc | 4,000cc | 20,500 | 66,500 |
| 3,000cc | 3,500cc | 17,900 | 58,000 |
| 2,500cc | 3,000cc | 15,700 | 51,000 |
| 2,000cc | 2,500cc | 13,800 | 45,000 |
| 1,500cc | 2,000cc | 9,500 | 39,000 |
| 1,000cc | 1,500cc | 8,500 | 34,500 |
| ต่ำกว่า 1,000cc | 1,000cc | 7,500 | 29,500 |

ที่มา: The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2006

(www.mof.go.th/english/tax/taxes2006h.dpf) p.240.

นอกเหนือไปจากอัตราการเรียกเก็บรถยนต์นั่ง ที่แสดงให้เห็นดังตารางข้างต้นมานี้ อัตราการจัดเก็บภาษีรถยนต์ประเภทอื่น ๆ จะมีอัตราการเก็บภาษีที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ

(2.2) อัตราภาษีสำหรับรถบรรทุก

ในการจัดเก็บภาษีรถยนต์บรรทุกปกติ ที่มีขนาดการบรรทุกได้เฉลี่ยประมาณ 4-5 เมตริกตันนั้น อัตราภาษี ที่ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บ จะมีความแตกต่างกันออกไป ตามประเภทหรือวัตถุประสงค์ของการใช้งาน โดยอัตราในการจัดเก็บ คือ

1.) ในกรณีรถบรรทุกใช้ไปในการประกอบการค้าหรือพาณิชย์กรรม จะต้องเสียภาษีประจำปีเป็นจำนวน 18,500 เยน

2.) ในกรณีที่รถบรรทุกมิได้ใช้ไปเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อการค้าหรือพาณิชย์ อัตราการเรียกเก็บภาษีจะสูงขึ้น โดยเจ้าของรถบรรทุกจะต้องเสียภาษีประจำปีเป็นเงินจำนวน 25,500 เยน

(2.3) อัตราภาษีสำหรับรถโดยสาร

ในการจัดเก็บภาษีรถโดยสารซึ่งมีความจุโดยสารโดยเฉลี่ย 40-50 คนนั้น จะมีอัตราการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกันออกไป ตามวัตถุประสงค์ในการใช้งาน เช่นเดียวกับรถบรรทุก กล่าวคือ

1.) ในการที่รถโดยสารนั้นใช้ไปในการประกอบธุรกิจเพื่อการขนส่งมวลชนเจ้าของจะต้องชำระภาษีในอัตรา 17,500 เยน

2.) ในกรณีที่รถโดยสารนั้นใช้ไปในทางการพาณิชย์กรรม แต่มิได้เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการขนส่งมวลชน เจ้าของรถยนต์โดยสารนั้น จะต้องชำระภาษีในอัตรา 38,000 เยน

3.) ในกรณีที่รถโดยสารนั้นมิได้ใช้ไปเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการพาณิชย์กรรมและการค้า ผู้ที่เป็นเจ้าของรถโดยสารจะต้องชำระในอัตราที่สูงที่สุด คือ 49,000 เยน

(2.4) อัตราภาษีสำหรับรถยนต์สามล้อขนาดเล็ก

นอกเหนือไปจากรถประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ รถยนต์สามล้อขนาดเล็กจะเป็นประเภทของรถยนต์ที่ชำระภาษีในอัตราที่ถูกที่สุด กล่าวคือ รถสามล้อขนาดเล็กที่ใช้ไปเพื่อวัตถุประสงค์ทางด้านการค้าหรือการพาณิชย์ จะเสียภาษีในอัตราต่ำเพียง 4,500 เยน สำหรับรถยนต์ สามล้อที่มีได้ใช้ไปเพื่อการค้าหรือพาณิชย์จะเสียภาษีในอัตราที่สูงขึ้นคือ 6,000 เยนต่อปี

(3) การชำระภาษี

การจัดเก็บภาษีรถยนต์ จะเก็บจากรถที่จดทะเบียนในวันที่ 1 เมษายนของทุกปี และจะต้องชำระภาษีในเดือนเมษายน ในกรณีที่รถยนต์จดทะเบียนไม่ถึงปี ให้จัดเก็บภาษีเฉพาะในเดือนที่ได้จดทะเบียนเป็นเจ้าของที่ล่วงมาแล้วเท่านั้น

4.2.1.8 ภาษีการครอบครองรถยนต์ (Automobile Acquisition Tax)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการใช้รถยนต์ในประเทศญี่ปุ่นนั้น เป็นสิ่งที่ต้องมีค่าใช้จ่ายสูง เพราะรัฐบาลเองก็ได้สนับสนุนให้มีการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล ดังนั้น นอกจากผู้ที่เป็นเจ้าของรถยนต์จะต้องชำระภาษีแล้ว ในการซื้อขายรถยนต์ ผู้ที่ซื้อรถยนต์ยังต้องเสียภาษีการครอบครองรถยนต์ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเก็บภาษีการครอบครองรถยนต์นี้ก็เพื่อที่จะนำเอาเงินภาษีไปใช้สำหรับการบำรุงถนนหนทางในเขตท้องถิ่นของตน อย่างไรก็ตามการจัดเก็บภาษีประเภทนี้ หลังจากที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้เก็บภาษีประเภทนี้มาแล้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องจัดแบ่งภาษีประเภทนี้ร้อยละ 70 ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับเทศบาลด้วย²⁰

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

คือ บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลที่ทำการซื้อขายและโอนกรรมสิทธิ์รถยนต์ (ในการซื้อขายรถยนต์นั้น ผู้ซื้อรถยนต์ต้องเสียภาษีการครอบครองรถยนต์ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บภาษีประเภทนี้ จะได้รับการยกเว้นสำหรับกรณีของรถจักรยานยนต์รวมทั้ง การครอบครองรถยนต์ของหน่วยงานราชการส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ นอกจากนั้น การได้รับรถยนต์จากการสืบทอดทางมรดกหรือเป็นผลมาจากการรวบรวมกิจการของบริษัทเอกชน ก็จะได้รับยกเว้นการจัดเก็บภาษีประเภทนี้ด้วยเช่นกัน

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

คือ อัตราในการจัดเก็บภาษีประเภทนี้นั้น จะคำนวณจากฐานราคาในการซื้อขายรถยนต์ โดยอัตราที่จัดเก็บอยู่ที่ร้อยละ 3 สำหรับรถยนต์ที่จะนำไปใช้เพื่อการพาณิชย์ และอัตราร้อยละ 5 สำหรับรถยนต์ที่มีได้ใช้เพื่อการพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม หากรถยนต์นั้น มีมูลค่าการซื้อขายในราคาต่ำกว่า 500,000 เยน ภาษีประเภทนี้จะได้รับยกเว้น

(3) การชำระภาษี

การชำระภาษีโดยวิธีการประเมินตนเอง ภายในระยะเวลา ดังนี้

(3.1) กรณีรถยนต์ที่จดทะเบียนเป็นครั้งแรก ให้ชำระภาษีในวันที่ทำการจดทะเบียน

(3.2) กรณีที่โอนการครอบครองรถยนต์ ให้ชำระภาษีภายใน 15 วันนับแต่วันโอน

²⁰ ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล, อั่งแล้วเชิงอรรถที่18

(3.3) กรณีอื่น ๆ นอกเหนือจากสองกรณีข้างต้น ให้ชำระภาษีภายใน 15 วันนับแต่วันที่
ครบครองรถยนต์

4.2.1.9 ภาษีเหมืองแร่ (Mine-lot Tax)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจจัดเก็บภาษีจากการทำเหมืองแร่ แม้ว่าภาษีเหมืองแร่
จะมีใช้รายได้ที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ทว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถที่จะจัดเก็บภาษีเหมืองแร่ได้

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

คือ ผู้ที่ได้รับสัมปทานในการสำรวจและทำเหมืองแร่

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

อัตราในการจัดเก็บภาษีมีความแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ อัตราภาษีจะขึ้นอยู่กับพื้นที่
เหมืองต่อตารางเมตรและสถานที่ตั้งของเหมือง ในกรณีที่เป็นเหมืองสินแร่ผู้ถือสัมปทานต้องเสีย
ภาษีรายปีในอัตรา 200 เยนต่อพื้นที่เหมือง 10,000 ตารางเมตร และหากว่าเหมืองสินแร่
มีพื้นที่ติดริมฝั่งแม่น้ำ ผู้รับสัมปทานยังต้องจ่ายภาษีรายปีเพิ่มขึ้น 600 เยนต่อตารางพื้นที่ 10,000
ตารางเมตร ที่ติดริมฝั่งแม่น้ำ

ส่วนเหมืองแร่อื่น ๆ ผู้รับสัมปทานต้องชำระภาษีรายปีในอัตรา 200 เยนต่อพื้นที่
10,000 ตารางเมตร หากว่าเหมืองแร่นั้นยังคงอยู่ในขั้นตอนสำรวจ แต่หากว่าเหมืองแร่นั้นได้เปิด
ดำเนินการทำประโยชน์แล้ว อัตราภาษีรายปีจะปรับเป็น 400 เยนต่อพื้นที่ 10,000 ตารางเมตร
อย่างไรก็ตาม ในกรณีของการขุดเจาะเพื่อสำรวจน้ำมัน หรือก๊าซธรรมชาติต่าง ๆ อัตราภาษีรายปี
ที่จะต้องชำระให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะลดลง โดยผู้ประกอบการจะได้รับการลดหย่อน
ภาษีลง 1 ใน 3 ของอัตราภาษีตามปกติ

(3) การชำระภาษี

จัดเก็บภาษีโดยวิธีการประเมินภาษีจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด และจัดเก็บภาษี
ในเดือนพฤษภาคม

4.2.1.10 ภาษีการล่าสัตว์ (Hunting Tax)

ภาษีการล่าสัตว์นี้ เป็นภาษีที่จัดเก็บขึ้นเพื่อใช้มาตรฐานอันใดอันหนึ่งในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์และนกต่าง ๆ

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

คือ กลุ่มนายพรานที่มีการจดทะเบียนอย่างถูกต้อง

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

อัตราในการจัดเก็บภาษีประเภทนี้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จะขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของแต่ละเขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและประเภทของใบอนุญาตที่นายพรานเหล่านั้นถือ อย่างไรก็ตาม อัตราภาษีการล่าสัตว์นี้ จะอยู่ที่ระดับ 5,500-16,500 เยน

4.2.1.11 ภาษีการส่งน้ำมันเบา (Light-oil Delivery Tax)

วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่นจัดเก็บภาษีประเภทนี้ เนื่องจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการจะเพิ่มเงินกองทุนเพื่อใช้ในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายถนน โดยปกติภาษีการส่งน้ำมันเบาจะจัดเก็บโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด อย่างไรก็ตาม หากว่าพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดใดมีเทศบาลนครพิเศษ (Designated City) ตั้งอยู่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องจัดสรรภาษีประเภทนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นที่ของถนนในเขตเทศบาลนั้น ๆ

(1) ผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษี

คือ บุคคลที่ได้รับการส่งน้ำมันเบาจากโรงกลั่น ผู้นำเข้า หรือผู้ประกอบการขายส่งที่มีสัญญาบัตรกับโรงกลั่น อย่างไรก็ตามเนื่องจากว่าเงินภาษีการขนส่งน้ำมันเบาที่มุ่งเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเครือข่ายถนนเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้นผู้ใช้น้ำมันเบาบางประเภทจะได้รับการยกเว้นภาษีประเภทนี้ อาทิ อุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้า เป็นต้น

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

อัตราภาษี คือ ภาษีประเภทนี้จะถูกจัดเก็บในอัตรา 15,000 เยนต่อกิโลกรัม และหลังจากวันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 2008 เป็นต้นไป อัตราภาษีประเภทนี้จะถูกปรับเป็น 32,100 เยนต่อกิโลกรัม²¹

²¹ The Ministry of Finance, An Outline of Japanese Taxes 2006, (www. mof.go.jp/english/tax/taxes2006e_pdf.), p.241. (March 26th, 2007).

(3) การชำระภาษี

ผู้ขายจะเป็นผู้จัดเก็บภาษี โดยคิดรวมไปกับราคาของน้ำมันเบนแล้วนำส่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ในเดือนถัดไป

4.2.1.12 ภาษีประเภทอื่นๆ (Other Tax)

โดยปกติแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นจะมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีประเภทต่าง ๆ ตามที่ระบุเอาไว้ในกฎหมายภาษีของท้องถิ่น (Local Tax Law) ซึ่งตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้ง 11 รายการนี้ เป็นประเภทภาษีที่ระบุเอาไว้ในกฎหมายดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถที่จะริเริ่มจัดเก็บภาษีประเภทอื่น ๆ ได้อีกด้วย หากว่าภาษีเหล่านั้นมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นสามารถร้องขอจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร (The Ministry of Internal Affairs and Communications) เพื่อให้มีการอนุมัติเป็นรายกรณี

ในส่วนของภาษีพิเศษที่มีได้มีการระบุไว้ในกฎหมาย และได้มีการจัดเก็บโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในปัจจุบัน อาทิ ภาษีพลังงานนิวเคลียร์ (Nuclear-fuel Tax) ภาษีประเภทนี้ มักมีการจัดเก็บในพื้นที่ซึ่งมีโรงงานนิวเคลียร์ตั้งอยู่ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด Hokkaido, Miyagi, Fukushima, Niigata, Ishikawa, Fukui เป็นต้น ในบางองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีประชากรอยู่อาศัยอย่างหนาแน่น ก็อาจมีการเก็บภาษีที่พักอาศัย (Accommodation Tax) เพิ่มเติม เช่น ในมหานครโตเกียว เป็นต้น นอกจากนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งอาจมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่จำนวนมาก หรืออาจมีนโยบายสำคัญในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านั้น ก็อาจมีการเก็บภาษีพิเศษสำหรับขยะจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial-waste Tax) ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีการเก็บภาษีประเภทนี้ อาทิ Hiroshima, Okayama, Nara, Shiga, Aomori, Iwate เป็นต้น

4.2.2 ภาษีท้องถิ่นในระดับเทศบาล (Municipal Taxes)²²

รายได้จากภาษีในระดับเทศบาลประกอบด้วยภาษีประเภทหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

4.2.2.1 ภาษีเพื่อการอยู่อาศัย (Prefecture Inhabitants Tax)

มีลักษณะการเสียภาษีแบบเดียวกันกับการเสียภาษีเพื่อการอยู่อาศัยในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งนอกเหนือจากการคำนวณอัตราภาษีจากรายได้ของบุคคลและนิติบุคคลแล้ว กฎหมายยังกำหนดถึงกรอบลักษณะของบุคคลและนิติบุคคลต่าง ๆ ที่สามารถใช้ในการลดหย่อนและงดเว้นภาษีได้ในอัตราที่แตกต่างกันไป ดังนี้

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเพื่อการอยู่อาศัยระดับเทศบาล คือบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล เช่นเดียวกับภาษีเพื่อการอยู่อาศัยระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

(2.1) เพื่อการอยู่อาศัยสำหรับบุคคลธรรมดาแบบทั่วไป (General Individual Tax Base)

การจัดเก็บจะมีการจัดเก็บในสองลักษณะ คือจัดเก็บตามอัตรารายหัว (ต่อคน) หรือเก็บจากรฐานรายได้ที่ต้องเสีย โดยคำนวณจากรายได้จากเงินได้ การลงทุน และการโอนหลักทรัพย์ของบุคคลธรรมดา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(ก) เทศบาลกำหนดอัตราพื้นฐานในการเสียภาษีที่ 3,000 เยนต่อคน (Per Capita)

(ข) การเก็บภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของบุคคลธรรมดาในเทศบาลตามรายได้ที่ต้องเสียภาษี (คำนวณภาษีจากรายได้จากเงินได้ การลงทุน และการโอนหลักทรัพย์ของบุคคลธรรมดา) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

²² Ibid, p.242.

ตาราง 8 อัตราภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของบุคคลธรรมดา

| เงินได้ที่ต้องเสียภาษี (เยน) | | อัตราภาษีที่จัดเก็บ |
|------------------------------|------------|---------------------|
| เกิน | แต่ไม่เกิน | |
| | 2,000,000 | 3% |
| 2,000,000 | 7,000,000 | 8% |
| 7,000,000 | | 10% |

ที่มา : Akira Yokoyama, Taxation in Japan

(www.hi-ho.ne.jp/yokoyama-a/taxationinjapan.hmt)(March 26th 2007)

อย่างไรก็ตามการคำนวณภาษีเงินได้เพื่อการอยู่อาศัยนั้น จำเป็นที่จะต้องคำนวณเงินได้ที่จะต้องเสียภาษีสุทธิจากการลดหย่อนและงดเว้นภาษีในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายภาษีรายได้ (Income Tax Law) ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่สูญเสียทางวินาศภัย และได้รับการรักษาพยาบาลอยู่ ผู้ที่ทำประกันภัยประเภทต่าง ๆ ผู้พิการและทุพพลภาพซึ่งต้องมีบุคคลอื่นรับอุปการะคนชราและผู้สูงอายุ นักเรียนนักศึกษาที่กำลังทำงานขณะเรียนหนังสือ หรือคู่สมรสที่มีรายได้ต่ำกว่าอัตราที่รัฐกำหนด ต่างได้รับการลดหย่อนและงดเว้นในอัตราที่แตกต่างกันไป

ทั้งนี้ การจัดเก็บภาษีเงินได้เพื่อการอยู่อาศัยในเทศบาลยังมีข้อกำหนดในการจัดเก็บภาษีจากรายได้ที่มาจากการลงทุนในสินทรัพย์ (Capital Gains) ซึ่งมาจากการเปลี่ยนถ่ายหรือโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินอย่างเช่นที่ดิน หรืออาคารการซื้อ-ขายหรือเปลี่ยน โอนหลักทรัพย์ในห้างหุ้นส่วนจำกัด (Limited Partnership) ห้างหุ้นส่วนสามัญ (Unlimited Partnership) หรือบริษัทจำกัด (Limited Company) หรือรายได้ที่มาจากเงินปันผล (Income from Stock Dividends)

(2.2) ภาษีเพื่อที่อยู่อาศัยของนิติบุคคล กฎหมายได้มีข้อกำหนดขั้นพื้นฐานในการเสียภาษีอยู่ที่ร้อยละ 12.3 ของรายได้ทั้งหมด แต่ทั้งนี้การคำนวณการจัดเก็บภาษี ไม่สามารถจัดเก็บภาษีได้เกินร้อยละ 14.7 ของรายได้นิติบุคคล อย่างไรก็ตามมีการกำหนดรายละเอียดการจัดเก็บภาษีประเภทนี้เพิ่มเติม ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 9 รายละเอียดการเสียภาษีเพื่อการอยู่อาศัยของนิติบุคคล

| จำนวนทุนบวกเงินทุนสำรอง | จำนวนลูกจ้าง | อัตรามาตรฐาน (เยน) | อัตราสูง (เยน) |
|---|------------------|-----------------------|-------------------|
| มากกว่า 5,000 ล้านบาท | ไม่เกิน 50 คน | 3,000,000 | 3,600,000 |
| | 50คนหรือน้อยกว่า | 410,000 | 492,000 |
| มากกว่า 1,000 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 5,000 ล้านบาท | ไม่เกิน 50 คน | 1,750,000 | 2,100,000 |
| | 50คนหรือน้อยกว่า | 410,000 | 492,000 |
| มากกว่า 100 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 1,000 ล้านบาท | ไม่เกิน 50 คน | 400,000 | 480,000 |
| | 50คนหรือน้อยกว่า | 160,000 | 192,000 |
| มากกว่า 10ล้านบาท แต่ไม่เกิน 100 ล้านบาท | ไม่เกิน 50 คน | 150,000 | 180,000 |
| | 50คนหรือน้อยกว่า | 130,000 | 156,000 |
| ไม่เกิน 10 ล้านบาท | ไม่เกิน 50 คน | 120,000 | 144,000 |
| | 50คนหรือน้อยกว่า | 50,000 | 60,000 |

ที่มา: Akira Yokoyama, Taxation in Japan

(www.hi-ho.ne.jp/yokoyama-a/taxationinjapan.hmt) (March 26th 2007)

(3) การชำระภาษี

กฎหมายยังกำหนดให้บุคคลและนิติบุคคลที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นนั้น ๆ ส่งแบบแผนการประเมินการเสียภาษีของตนเอง (A Return for the Annual Income) ให้แก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นด้วยตนเอง (Self – Assessment System) และสำหรับการยื่นแบบแผนการเสียภาษีของบุคคลธรรมดาสามารถยื่นรายละเอียดของรายได้ต่อปี ได้ไม่เกินวันที่ 15 มีนาคมของทุกปี และในกรณีเดียวกันนั้น สำหรับการยื่นการประเมินการเสียภาษีของนิติบุคคล นิติบุคคลจำเป็นที่จะต้องแสดงบัญชีรายรับ และรายจ่าย (Declaration and Payment) ภายใน 2 เดือนภายหลังการปิดงบดุลของบริษัท

4.2.2.2 ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Property Tax)²³

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

คือ บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ กล่าวคือ เป็นการเก็บภาษีที่ผูกพันกับบุคคลที่เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์อสังหาริมทรัพย์และขึ้นทะเบียนก่อนวันที่ 1 มกราคม ของปีงบประมาณนั้น โดยกฎหมายได้ระบุข้อกำหนดที่ผู้ครอบครองจะต้องจ่ายภาษีอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ในเทศบาลนั้น ๆ เมื่อปีงบประมาณซึ่งจะเริ่มขึ้นในเดือนเมษายนของทุกปีมาถึง อีกทั้งการจัดเก็บภาษียังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ระหว่างปีงบประมาณนั้นอีกด้วย นอกจากนี้แล้วการกำหนดภาษีอสังหาริมทรัพย์ยังครอบคลุมการถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน บ้านหรืออสังหาริมทรัพย์ที่มีการเสื่อมราคา (Depreciable Assets) ว่าผู้ครอบครองจำเป็นอย่างใดที่จะต้องเสียภาษี อย่างไรก็ตามอสังหาริมทรัพย์บางประเภทมิได้รวมอยู่ในข้อบัญญัติของภาษีอสังหาริมทรัพย์นี้ อาทิ การถือครองกรรมสิทธิ์ของรถยนต์ (Automobile) และพาหนะขนาดเล็ก (Light Vehicle) ซึ่งจะถูkcำนวณและจัดเก็บภาษี ในกรอบของกฎหมายการจัดเก็บภาษีรถยนต์ซึ่งจะถูkcำนวณและจัดเก็บภาษี ในกรอบของกฎหมายการจัดเก็บภาษีรถยนต์ (Automobile Tax) และภาษีพาหนะขนาดเล็ก (Light Vehicle Tax) ตามลำดับ

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

อสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ในข้อบังคับของภาษีชนิดนี้ จำเป็นจะต้องลงทะเบียนต่อหน่วยงานภาษีรังวัดที่ดิน (The Tax Cadastre) ซึ่งอัตราภาษีจะอยู่ที่การประเมินราคาของอสังหาริมทรัพย์นั้น ๆ และการประเมินราคารังวัดที่ดินนั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ 3 ปี ตามราคาตลาด โดยที่เทศบาลจะคำนวณภาษีในอัตราร้อยละ 1.4 ต่อปี และเพื่อให้ระบบการจัดเก็บภาษีเทศบาลเป็นไปตามนโยบายการปลูกสร้างบ้านเรือน (Housing Policy) กฎหมายได้กำหนดถึงการลดหย่อนภาษีตามลักษณะของบ้านและที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย เช่น ที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัย (Land for Housing) โดยการลดหย่อนภาษีในอัตรา 1 ต่อ 6 ของที่ดินที่มีขนาดไม่เกิน 200 ตารางเมตร และลดหย่อนภาษี 1 ใน 3 สำหรับที่ดินที่มีเนื้อที่เกิน 200 ตารางเมตร

สำหรับสิ่งปลูกสร้างหรือบ้านใหม่ สามารถลดหย่อนภาษีได้ 1 ใน 2 ของจำนวนที่จะต้องจ่ายภาษี โดยกฎหมายกำหนดให้เพียงแค่ 3 ปีแรกเท่านั้น และกฎหมายยังระบุถึงรายละเอียดในการลดหย่อนภาษีในสิ่งปลูกสร้างอีก 2 ประเภท กล่าวคือ บ้านประเภทเพื่อการอยู่

²³ ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Property Tax) ตำราบางเล่มใช้คำว่า Fixed Assets Tax ซึ่งหมายถึง ภาษีของเทศบาลที่จัดเก็บจากบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในเทศบาลนั้น ๆ

อาศัยแน่นอน (Certain Residential Houses) อีก โดยมีข้อกำหนดเพิ่มเติมว่าจะต้องสร้างในช่วง และมีพื้นที่ใช้สอยระหว่าง 50 ถึง 280 ตารางเมตร และอาคารที่อยู่อาศัยแบบกันอัคคีภัย (Certain New Fire – proof Residential Building) ซึ่งสร้างขึ้นตั้งแต่ 2 ชั้นขึ้นไป และประกอบด้วยเนื้อที่ใช้สอยต่อชั้นระหว่าง 50 ถึง 280 ตารางเมตร จะได้รับการลดหย่อนภาษี 1 ใน 2 ของจำนวนที่จะต้องเสียภาษี ใน 5 ปีแรกเท่านั้นโดยการลดหย่อนภาษีในสิ่งปลูกสร้างทั้ง 2 นั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นสิ่งปลูกสร้างที่สร้างระหว่าง วันที่ 2 มกราคม 1963 ถึง 31 มีนาคม 2006 เท่านั้น

ประการสุดท้าย ยังมีข้อกำหนดการยกเว้นภาษีให้กับอสังหาริมทรัพย์ในกรณีต่าง ๆ หลายกรณีด้วยการ เช่น การงดเว้นการจัดเก็บภาษีให้กับที่ดินมีมูลค่าต่ำกว่า 300,000 เยน ที่อยู่อาศัยมีมูลค่าต่ำกว่า 200,000 เยนและสินทรัพย์ที่มีการเสื่อมราคา (Depreciable Assets) ที่มีมูลค่าต่ำกว่า 1,500,000 เยน นอกจากนี้ อสังหาริมทรัพย์ที่ครอบครองโดยองค์กรเพื่อสังคม ซึ่งใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ ซึ่งอาจใช้ไปในวัตถุประสงค์ที่เจาะจง เช่น ใช้เป็นที่ฝังศพ และถนนสาธารณะจะได้รับการงดเว้นการจัดเก็บภาษี

(3) การชำระภาษี

จัดเก็บภาษีโดยวิธีการประเมินจากเทศบาล แบ่งการจัดเก็บออกเป็น 4 งวด ในเดือน เมษายน มิถุนายน พฤศจิกายน และกุมภาพันธ์

4.2.2.3 ภาษีพาหนะขนาดเล็ก (Light Vehicle Tax)

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ต่อผู้ครอบครองพาหนะขนาดเล็ก

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

กฎหมายระบุถึงชนิดและลักษณะของพาหนะดังกล่าวไว้หลายประเภทด้วยกัน เช่น จักรยานยนต์ จักรยานยนต์ขนาดเล็ก และพาหนะขนาดเล็กที่มีล้อตั้งแต่ 2 ถึง 4 ล้อ ซึ่งใช้เพื่อการขนส่ง โดยกฎหมายได้ระบุถึงอัตราการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกันดังนี้

ตาราง 10 อัตราภาษีจักรยานยนต์ขนาดเล็ก

| ขนาดกระบอกสูบหรือแหล่งพลังงาน | อัตราภาษี (เยน) |
|--|-----------------|
| ไม่เกิน 50 หรือ 0.6kW (2 ล้อ) | 1,000 |
| ระหว่าง 50 -90cc หรือ 0.6 –0.8kW (2 ล้อ) | 1,200 |
| เกิน 90 cc หรือ 0.8 kW (2 ล้อ) | 1,200 |

ที่มา: The Ministry of Finance, *An Outline of Japanese Taxes 2006*

(www.mof.go.th/english/tax/taxes2006eh_dpf) (March 26th 2007)

ตาราง 11 อัตราภาษีพาหนะขนาดเล็กหรือพาหนะพิเศษ

| จำนวนล้อ | อัตราภาษี (เยน) |
|---|-----------------|
| 2 ล้อ และรวมถึงชนิดที่มีรถเทียบ (sidecar) | 2,400 |
| 3 ล้อ | 3,100 |
| 4 ล้อ หรือ มากกว่านั้น | |
| สำหรับรถโดยสาร | |
| ที่ประกอบธุรกิจ | 5,500 |
| ที่ไม่ประกอบธุรกิจ | 7,200 |
| สำหรับรถขนส่ง | |
| ที่ประกอบธุรกิจ | 3,000 |
| ที่ไม่ประกอบธุรกิจ | 4,000 |

ที่มา: The Ministry of Finance, *An Outline of Japanese Taxes 2006*

(www.mof.go.th/english/tax/taxes2006eh_dpf) (March 26th 2007)

(3) การชำระภาษี

ผู้ครอบครองยานพาหนะเหล่านี้ ต้องจ่ายภาษีในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี

4.2.2.4 ภาษีบุหรี่ (Tobacco Tax)

กำหนดอัตราภาษีโดยมีรายละเอียดของการเสียภาษีสักษณะเดียวกับภาษีในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

กฎหมายได้ระบุให้เก็บภาษีบุหรืกับผู้ผลิตหรือผู้ขายบุหรื

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

กำหนดฐานภาษีโดยการวัดปริมาณของบุหรืที่บุคคลนั้นผลิตหรือขาย ซึ่งกฎหมายได้กำหนดอัตราภาษีไว้ที่ 3,298 เยนต่อการผลิตหรือการขาย 1,000 มวน

(3) วิธีการชำระภาษี

โดยการประเมินตนเอง และจัดเก็บภาษีในทุกสิ้นเดือน

4.2.2.5 ภาษีผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ (Mineral Product Tax)

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

คือ ผู้ที่ได้รับสัมปทานในการสำรวจและทำเหมืองแร่

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

คือ เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเพดานภาษีไว้ ซึ่งอยู่ระหว่าง ร้อยละ 1 ถึง ร้อยละ 1.2 ของมูลค่าจากผลผลิต และกฎหมายยังกำหนดถึงกรณีที่ผลผลิตต่อเดือนของเหมืองนั้นมูลค่าผลผลิตไม่ถึง 2,000,000 เยน กฎหมายได้ระบุถึงการปรับลดภาษีผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ในอัตราร้อยละ 0.7 แต่ไม่เกินร้อยละ 0.9 ซึ่งการประเมินการลดหย่อนภาษีนั้นขึ้นอยู่กับเทศบัญญัติของแต่ละท้องถิ่น

(3) การชำระภาษี

โดยการประเมินตนเอง และจัดเก็บภาษีในเดือนถัดไป

4.2.2.6 ภาษีการครอบครองที่ดินพิเศษ (Special Landholding Tax)

ถูกนำมาบังคับใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ.1973 ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการการปฏิรูประบบการจัดเก็บภาษีที่ดินเพื่อขัดขวางการเก็งกำไร อย่างไรก็ตามการจัดเก็บภาษีชนิดนี้ได้ถูกยกเลิกในปีงบประมาณ 2003 ช่วงหนึ่ง อันเป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิรูประบบการจัดเก็บภาษี โดยที่รัฐบาลต้องการที่จะลดภาระของประชาชนในการจ่ายภาษี²⁴

²⁴ ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล, อั่งแล้วเชิงอรรถที่18.

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือ ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินรวมถึงผู้ได้มาซึ่งที่ดินในพื้นที่ที่กำหนด ในวันที่ 1 มกราคมของทุกปี โดยท้องถิ่นจะเก็บภาษีจากผู้ซื้อและผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

กฎหมายกำหนดข้อบังคับใช้อยู่ 2 ประการคือ

(1) การบังคับใช้กับการถือครองที่ดิน (Measure of Special Tax on the Holding of Land) ซึ่งคิดภาษีในอัตราร้อยละ 1.4 ของมูลค่าทรัพย์สิน

(2) การบังคับใช้กับสินทรัพย์ที่ดินครอบครอง (Measure of Special Tax on Land Acquisition) ซึ่งคิดภาษีในอัตราร้อยละ 3 ของมูลค่าทรัพย์สินที่มีอยู่ภายในหนึ่งปี

อย่างไรก็ตามกฎหมายได้กำหนดถึงข้องดเว้นทางภาษีกับที่ดินที่มีขนาดเล็กกว่า เทศบาลกำหนดระหว่าง 2,000 ถึง 10,000 ตารางเมตร ซึ่งการงดเว้นและอัตราการงดเว้นนั้น ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเทศบาลแต่ละเทศบาลว่าจะอนุมัติการยกเว้นทางภาษีหรือไม่ ในขณะที่เดียวกันเทศบาลได้ระบุถึงการงดเว้นภาษีโดยยึดถือตามลักษณะของที่ดิน ซึ่งที่ดินที่เป็นของรัฐ ที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของคนหลายคน ที่ดินที่ได้รับจากมรดก และที่ดินที่ใช้ประโยชน์ ตามนโยบายสาธารณะของรัฐหรือท้องถิ่น เช่น การขยายโครงการการเกษตรป่าไม้หรือ การกระจายพื้นที่อุตสาหกรรมจะได้รับการยกเว้นทางภาษี

(3) การชำระภาษี

โดยวิธีประเมินตนเอง กรณีถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว ให้ยื่นแบบในเดือน พฤษภาคม ในกรณีครอบครองที่ดินดังกล่าว ให้ยื่นแบบในเดือนกุมภาพันธ์หรือสิงหาคม

4.2.2.7 ภาษีการอาบน้ำ (Bathing Tax)

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

คือ บุคคลที่ใช้บริการโรงอาบน้ำพุร้อนในสถานที่ต่าง ๆ

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

คือ ผู้ใช้บริการจะถูกเก็บภาษีที่อัตรา 150 เยนต่อคนต่อวัน

ซึ่งภาษีที่ได้มานั้นทางเทศบาลจะนำไปเป็นงบประมาณเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและ สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

4.2.2.8 ภาษีการวางผังนคร (Urban Planning Tax)

เป็นภาษีท้องถิ่นที่เก็บเพิ่มจากที่ดินจากเจ้าของที่ดิน บ้าน และร้านค้าต่าง ๆ เพื่อใช้จ่ายในการวางผังเมืองและปรับปรุงการใช้ที่ดิน ในพื้นที่เขตที่ดินและสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวใช้ประโยชน์มากขึ้น ราคาสูงขึ้น เนื่องจากแผนการพัฒนาเมือง ผู้ได้รับประโยชน์จากการนี้จึงควรถูกเก็บภาษี

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือ ผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินหรืออาคารซึ่งตั้งอยู่บริเวณเขตเมืองในท้องถิ่น ซึ่งอยู่ภายใต้ข้อบัญญัติของกฎหมายการวางผังเมือง (Urban Planning Law) โดยทางเทศบาลนั้น ๆ เป็นผู้จัดเก็บภาษี

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

อัตราภาษีขั้นสูงสุดเพียงที่ร้อยละ 0.3 เท่านั้น ซึ่งจะประเมินของเทศบาลจะกระทำควบคู่กับการเก็บภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Property Tax)

(3) วิธีการชำระภาษี

ประเมินรวมไปกับภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Property Tax)

4.2.2.9 ภาษีสำนักงานธุรกิจ (Business Office Tax)

(1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

คือ สำนักงานธุรกิจที่อยู่ในอาคาร โดยเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975

(2) ฐานภาษีและอัตราภาษี

การเก็บภาษีมีวิธีการคำนวณอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ ได้แก่ การจัดเก็บภาษีโดยตรงต่อบุคคล หรือบริษัท ที่มีสำนักงานในอาคารต่าง ๆ ในอัตรา 600 เยนต่อตารางเมตร และการเก็บภาษีโดยคำนวณจากการจ่ายค่าตอบแทน (Compensation) หรือรางวัล (Remuneration) ให้กับลูกจ้างของบุคคลหรือบริษัทนั้น โดยกฎหมายระบุให้เสียภาษีในอัตราร้อยละ 0.25 ของจำนวนเงินที่จ่ายไป นอกจากนี้ข้อบัญญัติการเก็บภาษีธุรกิจยังจำกัดพื้นที่ในการเก็บภาษี ซึ่งการเก็บภาษีมีผลบังคับใช้กับสถานที่ และลักษณะของอาคารที่กำหนดไว้เท่านั้น ได้แก่

(1) โตเกียว (23 เขตการปกครองพิเศษ) และเทศบาลนครพิเศษ 13 แห่ง ได้แก่ ชิบะโรเซ็นได ชิบา เซตามะ คาวาซากิ โยโกฮามา นาโงยา โอซากา โกเบ ฮิโรชิม่า คิตาคิวชู เกียวโต และฟูกูยามา

(2) เมือง มุซาชิโน มิตากะ คาวากูชิ โมชิคุชิ ไฮกาชิ - โอซาก้า ซาไก อะมิกาซากิ นิชิโนมียา อะชิยา

(3) และเมืองอื่น ๆ ที่มีประชากรไม่ต่ำกว่า 300,000 คน การเก็บภาษีสำนักงานธุรกิจ จำเป็นจะต้องได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี

นอกเหนือจากการกำหนดเขตและลักษณะของพื้นที่ในการเก็บภาษีแล้วนั้น กฎหมายยัง กำหนดถึงการงดเว้นภาษีให้กับบุคคลหรือบริษัท ที่ใช้เนื้อที่ในการตั้งสำนักงานในอาคารโดย มีพื้นที่การใช้งานของสำนักงานไม่เกิน 1,000 ตารางเมตร และงดเว้นภาษีให้กับบุคคลหรือบริษัท ที่มีสำนักงานอยู่ในอาคาร แต่มีลูกจ้างไม่เกิน 100 คน

(3) การชำระภาษี

จัดเก็บภาษีโดยวิธีการประเมินตนเอง โดยผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องยื่นแบบภายใน กำหนดเวลาต่อไปนี้

(3.1) กรณีเป็นบุคคลธรรมดา ให้ยื่นแบบได้ไม่เกินวันที่ 15 ของเดือนมีนาคม

(3.2) กรณีนิติบุคคล ให้ยื่นแบบภายในสองเดือนนับแต่วันปิดรอบบัญชี

4.2.2.10 ภาษีอื่นๆ (Other Tax)²⁵

เป็นการเก็บภาษีเพิ่มเติมในแต่ละเขตการปกครอง โดยกำหนดในลักษณะพิเศษตาม ความจำเป็นของท้องถิ่น ซึ่งในหมวดหมู่ที่ไม่อยู่ในกฎหมายภาษีท้องถิ่น (Local Tax Law) ตัวอย่างเช่น ภาษีการใช้น้ำและดิน (Water and Land Utilization Tax) ภาษีการอำนวยความสะดวกสาธารณะ (Public Facilities Tax) ภาษีพัฒนาที่ดิน (Land Development Tax) และภาษี การประกันสุขภาพแห่งชาติ (Nation Health Insurance Tax) เป็นต้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการร่างหรือ บัญญัติข้อบังคับในการจัดเก็บภาษีอื่นที่นอกเหนือจากกฎหมายภาษีท้องถิ่นนั้น องค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นหรือเทศบาลมีความจำเป็นต้องได้รับการอนุมัติ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของ ประเทศญี่ปุ่นมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีได้หลายประเภท รัฐบาลเองก็ได้ให้ความสำคัญ อิสระ ทางด้านการคลังแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพอสมควร ดังจะเห็นได้จากการที่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะจัดเก็บภาษีได้สูงเต็มพิกัดตามที่กฎหมายได้กำหนดเอาไว้ และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นยังสามารถจะริเริ่มจัดเก็บภาษีประเภทใหม่ ๆ ได้ โดยผ่านความเห็นชอบจาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร

²⁵ ibid,p.258.

